INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 1125

8. STUDENOGA 2024. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

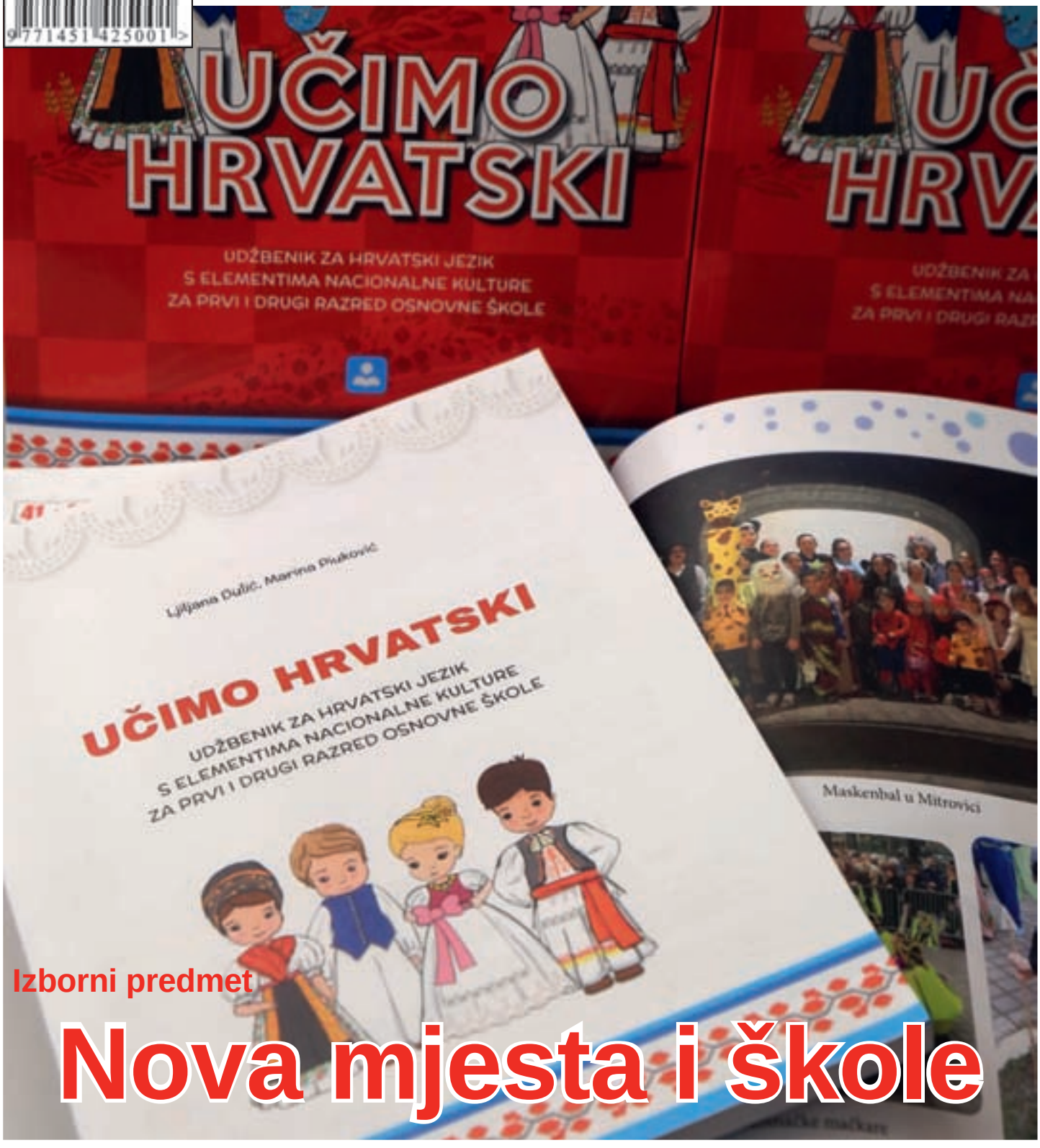

Izborni predmet

Nova mjesta i škole

SADRŽAJ

6

Nevena Baštovanović, v. d. pomoćnice tajnice za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Veliko mi je povjerenje ukazano

10

Projekti prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije

Obnova i turizam u pograničnim regijama

12

Biljana Pavlović, direktorica programa Plave vinkovačke televizije

Važnu ulogu kod medija uvijek igra ili novac ili politika

22

U Subotici održan 12. *Holywin*

Svetost pobjeđuje

26

Naši gospodarstvenici (CCVII.)

Restoran *Thyme* – kada strast prema hrani postane poslovni pothvat

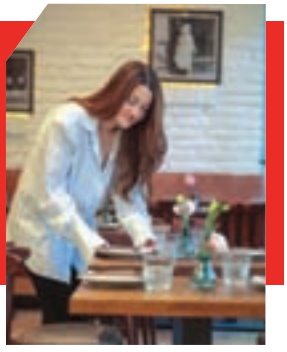

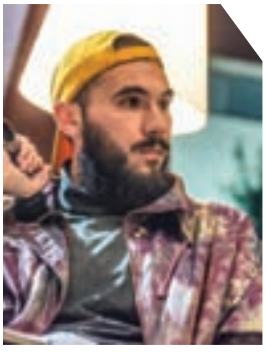

30

Dejan Prćić, koscenarist serije *Sablja*

Televizija me je oduvijek fascinirala

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica
UPRAVNI ODBOR:
vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Željka Vukov
v. d. RAVNATELJICE:
Mirjana Trkulja
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)
REDAKCIJA:
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorica dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj i preuzmi aplikaciju

Pod povećalom

Srbija nije (i neće skoro biti) članica Europske unije, ali kako barem načelno želi biti dio iste te Unije, odnosno kako je zemlja kandidat, i za Srbiju se svake godine objavljuje izvješće u kome se daju ocjene za svako pregovaračko poglavlje – razinu spremnosti i ostvareni napredak. Na 106 stranica teksta i tabelarnih i grafičkih prikaza skenirano je stanje demokracije, reforma javne uprave, ljudska prava, normalizacija odnosa između Srbije i Kosova... Izvješće je predano u ruke predsjednika Srbije, a osobno mu ga je uručio **Emanuele Giaufret**, veleposlanik Europske unije u Srbiji.

Očekivano, u izvješću nije med i mlijeko već zamjerke na ono što je (ne)urađeno.

Tamo gdje (opet) očekivano nema pomaka je vanjska, sigurnosna i obrambena politika. Europsku uniju zabrinjavaju bliski odnosi s Kinom i Rusijom, ćorsokak u dijalogu s Kosovom, veličanje ratnih zločina i odsustvo slobode izražavanja.

I pored svega toga, Srbija bi u prosincu mogla otvoriti novi klaster s Europskom unijom. Tu mogućnost najavio je za Radio *Slobodna Europa* novi (u Srbiji omražen) izvjestitelj Europskog parlamenta za Srbiju **Tonino Picula**, koji je moguće otvorenje novog klastera nazvao izborom između interesa i principijelnosti članica Europske unije.

Kako u politici obično prednost nad principijelnošću ima interes, možda se Srbiji, i pored svih zamjerki, posreći pa poslije dulje pauze dobije zeleno svjetlo za novi pregovarački ciklus. Kao uvod u to mogao bi se tumačiti posjet **Ursule von der Leyen** koja je prodefilirala zapadnim Balkanom, pa i Srbijom, i usput poručila da je Srbije jedna od najnaprednijih zemalja u procesu pristupanja«. Zauzvrat, **Vučić** ipak nije otišao na samit BRIX-a. A dugo, dugo je vagao, odugovlačio s odgovorom, čisto da pokaže da je u prilici da može i ovamo i onamo.

I kada smo već kod interesa i principa, nije samo da u politici prednost uvijek ima ono prvo. Barem kod većine. I barem kod nas. Ali to ste već iskusili i sami. Sigurno nekoliko puta.

Z. V.

Sjećanje na ubijene i nestale Hrvate u Vojvodini

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata organizirala je 2. studenoga 2024. komemoraciju u znak sjećanja na ubijene i nestale Hrvate u Vojvodini tijekom 1990-ih.

Tom su prigodom njezini predstavnici na zagrebačkom groblju Mirogoj kod Zida boli uz molitvu zapalili svijeće i položili vijenac za žrtve zločina, koji se još i danas prešućuje pa i negira.

Komemoracija je započela u 11.55 (»5 do 12«) kako bi se ukazalo da je krajnje vrijeme da se stvori politička volja u Srbiji i dozvoli izgradnja primjerenog spomen-obilježja za nevine žrtve zločina počinjenih tijekom 1990-ih.

»Ovom komemoracijom, koju tradicionalno obilježavaju s Demokratskim savezom Hrvata u Vojvodini i njegovim predsjednikom **Tomislavom Žigmanovim**, predstavnici Zajednice PHSBB-a, udruge koja preko 30 godina svojim postojanjem svjedoči o ovoj tragediji iz 1990-ih, ukazali su da još uvijek nema ozbiljne političke volje u Srbiji da se ovi zločini i počinitelji zločina primjereno osude i kazne«, navodi se u priopćenju Zajednice protjeranih Hrvata Srijema, Bačke i Banata.

DSHV: Memoriranje nedužno stradalih

»U posebnom ozračju, zbog strašne tragedije u Novom Sadu, sjetili smo se i ovoga Dušnog dana, 2. studenoga, svih vjernih mrtvih. Posjetili smo njihove grobove, molili se za njih i s vrlo brojnim katoličkim svijetom grijali kršćansku nadu da su životi vječni. Mi, Hrvati sjećali smo se 2. studenoga i onih koji su 1990-ih ubijeni ili se vode kao nestali, a živjeli su u Srijemu te u zapadnoj Bačkoj. Užasavajuće okolnosti koje su pratile posljednje dane njihovih života, mržnja i nasilne smrti ili otmice koje nisu rasvijetljene u tom razdoblju obvezuju nas na to. Nezaborav, sjećanje i komemorativne prakse, držimo, najmanje je što možemo učiniti mi u DSHV-u koji politički predstavljamo hrvatski narod«, navodi se u priopćenju ove stranke.

DSHV je ovu komemorativnu praksu započeo na Dušni dan protekle godine, »a želja nam je da se one ustale, ususstave i uključe sve dionike koji čine infrastrukturu koja naš hrvatski narod ovdje čini organiziranom i zajednicom svjesnom svoje prošlosti. Ove godine osnažena je komemorativnim činom Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Banata i Bačke u Zagrebu. Na središnjem križu groblja u Kukujevcima, mjesta iz kojeg je ubijeno sedam Hrvata, predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** položio je cvijet i pomolio se za nevine žrtve. Na taj je način posvjedočio našu odlučnost da memoriranje nedužno stradalih Hrvata držimo živim«, navodi se u priopćenju.

Predsjednica HNV-a s gradonačelnikom Sombora

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** susrela se prošloga četvrtka, 31. listopada s gradonačelnikom Sombora **Antoniom Ratkovićem**.

U Hrvatskom domu – Matici Vojnić i Ratković razgovarali su o ostvarivanju prava hrvatske nacionalne manjine u Somboru, proračunskom fondu za manjine, mogućnosti da se u KC-u *Laza Kostić* uposli jedna osoba koja bi bila koordinator za kulturne programe hrvatskih udruga, kao što to već imaju Mađari i Bunjevci, natječajima putem kojih se financira rad udruga, obrazovanju, suradnji u prekograničnim projektima.

Predsjednica HNV-a Jasna Vojnić ukazala je na značaj prometnog povezivanja s Hrvatskom što su projekti u koje moraju biti uključena nadležna ministarstva dvije države, gdje ona kao saborska zastupnica može pomoći u kontaktima s ministrima iz Hrvatske.

Ratković je kazao da je jedan od važnih projekata koji je u planu i proširenje graničnog prijelaza s Hrvatskom Bezdan – Batina.

Uz Antonia Ratkovića, razgovoru su nazočili i pomoćnik gradonačelnika **Davor Francuz**, koji je na to mjesto imenovan u ime DSHV-a, i **Ivan Šimunov** iz Kabineta gradonačelnika Ratkovića.

Uz Jasnu Vojnić, razgovorima je nazočila i predsjednica Izvršnog odbora HNV-a za obrazovanje **Nataša Francuz**, v. d. ravnateljice NIU *Hrvatska riječ* **Mirjana Trkulja** i potpredsjednica Savjeta za međunacionalne odnose Grada Sombora **Zlata Vasiljević**.

Gradonačelnik Ratković obišao je i redakciju *Hrvatske riječi* i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Prema popisu iz 2022. godine Hrvata na teritoriju Grada Sombora ima 5.029 i po brojnosti su druga nacionalna manjina, iza Mađara. U samom gradu Hrvati su najbrojnija nacionalnomanjinska zajednica.

Nakon tragedije prosvjedi u Novom Sadu

Nakon trodnevne žalosti zbog tragedije u Novom Sadu, kada je došlo do obrušavanja betonske nadstrešnice na glavnom željezničkom kolodvoru usmrtivši četrnaest i teško povrijedivši troje ljudi, građani su 5. studenoga izišli na ulice tog grada i održali prosvjed. Više tisuća ljudi okupilo se ispred željezničke stanice oko 18 sati, a prosvjed je započeo minutom šutnje i čitanjem imena poginulih i nastavljen šetnjom do Gradske kuće gdje su prosvjednici razbili nekoliko prozora i sigurnosne kamere. Dovezen je i traktor s cisternom ispred Gradske kuće iz koje su ispuštene fekalije. Gorele su baklje i pucale petarde, a policija je u nekoliko navrata odgovorila bacanjem suzavca na demonstrante. Policija je privela neke od sudionika prosvjeda, među njima nekadašnjeg pokrajinskog tajnika **Gorana Ješića** i nekadašnjeg suca Ustavnog suda i ministra **Svetozara Čiplića**, prenio je BBC.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** došao je u Novi Sad tijekom večeri i poručio da će odgovarati »svi koji su na bilo koji način krivi« za incidente, pohvalivši policiju za »uzdržanost« koju su pokazali prema demonstrantima. Ministar unutarnjih poslova **Ivica Dačić** izjavio je kako je došlo do drastičnog narušavanja javnog reda i mira, napada na policiju i uništavanja objekata na skupu koji nije bio prijavljen.

Narodna zastupnica **Marinika Tepić**, potpredsjednica Stranke slobode i pravde, je s druge strane rekla kako su gotovo sigurni da su ljudi koji su pravili nered tijekom prosvjeda ubačeni.

Okupljeni su zatražili ostavke premijera **Miloša Vučevića** i gradonačelnika Novog Sada **Milana Đurića**. Prethodno je ostavku podnio ministar građevinarstva **Goran Vesić**.

I u Beogradu je prethodnog dana održan prosvjed kada su predstavnici nekih oporbenih stranaka i građani bacali crvenu farbu i ostavljali otiske šaka na zgradi Vlade Srbije i prostorijama Srpske napredne stranke.

Nakon tragedije Više javno tužilaštvo u Novom Sadu pokrenulo je istragu o uzrocima obrušavanja nadstrešnice, saslušano je 40 ljudi, među njima su bivši ministar Vesić, predstavnici Infrastrukture Željeznica Srbije, projektanti i izvođači radova. Zgrada stanice, napravljena 1964. godine, renovirana je 2021., a potom i 2024., da bi u srpnju iste godine svečano otvorena, a dužnosnici tvrde da nadstrešnica nije bila obuhvaćena rekonstrukcijom. Izvođač radova bio je kineski konzorcij CRIC-CCCC (China Railway International Co.Ltd i China Communications Construction Company Ltd), ali iz Infrastrukture Željeznice Srbije tvrde da betonska nadstrešnica koja se urušila nije bila rekonstruirana.

Nevena Baštovanović, v. d. pomoćnice tajnice za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Veliko mi je povjerenje ukazano

»Na osnovu mog formalnog obrazovanja, rada i stvaralašta na polju umjetnosti, prvenstveno književnosti i teatra, u Pokrajinskom tajništvu je odlučeno da mi se dodijeli područje suvremenog stvaralaštva«, kaže Nevena Baštovanović

Profesorica književnosti i srpskog jezika, književnica i kulturna djelatnica iz Subotice **Nevena Baštovanović** imenovana je nedavno za v. d. pomoćnice tajnice za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. S njom smo razgovarali o počecima rada u Pokrajinskom tajništvu i planovima.

Imenovani ste za v. d. pomoćnice tajnice za kulturu, informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Kako je došlo do imenovanja?

Na samome početku moram istaknuti da sam počastvovana i zahvalna zbog velikoga povjerenja koje mi je ukazano imenovanjem na dužnost u Pokrajinskom tajništvu za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama. Prijedlog za ovaj posao došao je od Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, čiji sam program aktivno podržala na ovogodišnjim lokalnim izborima u Subotici. Kao nestranačka ličnost bila sam kandidatkinja na listi »Ujedinjeni za pravdu« koju je predvodio DSHV i donijela zapažen broj glasova. Po riječima predsjednika stranke **Tomislava Žigmanova**, Predsjedništvo se usuglasilo oko toga da se na odgovorne pozicije predlože i imenuju mlađi, kompetentni i stručni ljudi čiji je rad i profesionalni angažman prepoznat u zajednici, valoriziran i potvrđen te me je pozvao s konkretnim prijedlogom moga angažmana u području kulture u Pokrajini. Na osnovu mog formalnog obrazovanja, rada i stvaralašta na polju umjetnosti, prvenstveno književnosti i teatra u Pokrajinskom tajništvu je odlučeno da mi se dodijeli područje suvremenog stvaralaštva.

Zašto su svi pomoćnici vršitelji dužnosti? Kada će se imenovati na redovan mandat?

Ovo je uobičajena praksa koja se odnosi minimalno na pola godine rada nakon čega bi trebalo uslijediti imenovanje na redovan mandat.

Zaduženi ste za sektor suvremenog stvaralaštva. Koje su Vaše ovlasti i dužnosti?

Kultura počiva na brizi o kulturnom nasljeđu i suvremenom stvaralaštvu, kao neraskidivim garantima identiteta utemeljenima u povijesti, senzibiliziranim za sadašnji trenutak kojim se, dakako, osigurava trajanje i u budućnosti. S obzirom na multikulturalnost Vojvodine, značajan je i sektor zadužen za kulturu nacionalnih manjina, odnosno nacionalnih zajednica u APV-u. Sektor suvremenog stvaralaštva zadužen je da prati, evidentira i analizira stanje u kulturi i umjetnosti u našoj pokrajini te da predlaže mjere unaprjeđenja i daljeg razvoja kulturne djelatnosti u skladu sa zakonskim i strategijskim okvirima naše države. Kada govorimo o suvremenom stvaralaštvu, na umu imamo stvaralaštvo i prevoditeljstvo u književnosti, te stvaralaštvo, produkciju i interpretaciju u glazbi, umjetničkoj igri, kazališnim, filmskim, likovnim i primijenjenim umjetnostma, multimediji itd. Područje je izuzetno lijepo, bogato i šarenoliko, pokriva brojne kulturne sadržaje i umjetničke izričaje. Osim raspisivanja natječaja za financiranje i sufinanciranje projekata u kul-

turi na teritoriju APV, zaduženi smo za praćenje rada i realizaciju programa ustanova u kulturi čiji je osnivač ili suosnivač Pokrajina, u koje spadaju Srpsko narodno pozorište u Novom Sadu, Narodno kazalište u Subotici, Nakladnički zavod *Forum*, Vojvođanski simfonijski orkestar i Kulturni centar Vojvodine *Miloš Crnjanski*.

Što planirate raditi u idućem razdoblju?

Analiziranje zatečenog stanja i prethodnog rada u suvremenom stvaralaštvu u Pokrajini i državi kroz komunikaciju na svim nivoima uprave, ustanova i udruga kao i kroz pregled dokumentacije, konzultiranje sa stručnim suradnicima te predlaganje eventualnih izmjena radi unaprjeđenja postojećeg načina rada u provedbi kulturnih politika je ono što mi predstoji. Imam tim kompetentnih i iskusnih ljudi, profesionalaca s višedesetljetnim iskustvom. Pred nama je, svakako, završetak tekuće godine, pregled programskih i financijskih izvješća te planiranje proračuna i aktivnosti za iduću godinu. Nazočila sam nekolicini manifestacija do sada što je veoma važno zbog susreta, dijaloga i uočavanja konkretnih potreba ljudi u kulturi.

Što radite osim toga?

Trenutačno pripremam nekoliko priloga za književne, odnosno, znanstvene časopise u Srbiji i Hrvatskoj na teme vezane za kulturno i umjetničko djelovanje unutar hrvatske zajednice u Srbiji. Također, radujem se nastupu na XXV. *Humskim danima* poezije u Mostaru na kojima ću imati prigodu predstaviti svoju poeziju na bunjevačkoj ikavici koja je zasad neobjedinjena i neobjavljena, tj. rasuta po mojim bilježnicama i može se naći u pokojem časopisu. U doglednoj budućnosti voljela bih razbokoriti i zaokružiti svoj izričaj na dijalektu. U ovoj godini ne planiram veće formalne iskorake u domeni formalne naobrazbe, a permanentno iščitavanje stručne literature, novije književne produkcije i teorijske misli o umjetnosti ostaje dio svakodnevice.

Kakvi su Vam dalji planovi?

Moja velika ljubav je teatar, koji do sada nisam pomenula. Jedan dio aktivnosti, osobito profesionalnih, posvetit ću i djelovanju na ostvarenju inicijative za ponovni osnutak Drame na hrvatskom jeziku pri subotičkom Narodnom kazalištu.

J. D.

Aktivna na više područja

Nevena Baštovanović (Subotica, 1988.), odnedavno pomoćnica tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama u Pokrajinskoj vladi, književnica je i kulturna djelatnica iz Subotice. Diplomirala je srpsku književnost i jezik u Novom Sadu, prvu master tezu obranila je 2013. s temom »Avaške godine Milovana Mikovića u korpusu hrvatske dijalektalne književnosti«. U 2024. obranila je drugi master rad na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu s temom »Repertoarske politike Narodnog pozorišta u Subotici na početku 21. veka : elementi multikulturalizma«. Usavršavala se na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Lektorica je hrvatskoga jezika i diplomirana knjižničarka.

Radila je u Gradskoj knjižnici Subotica i kao profesorica srpskog jezika i književnosti te hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture u više subotičkih osnovnih i srednjih škola. Koautorica je bibliografije časopisa *Klasje naših ravni* i suatorica Strategije obrazovanja na hrvatskome jeziku u Republici Srbiji za razdoblje 2017. – 2021. godine Hrvatskog nacionalnog vijeća.

Aktivna je u HKC-u *Bunjevačko kolo* u kojem više od desetljeća vodi dramsku sekciju za djecu i Književno-teatarski kružok (KTK) za odrasle obogaćujući i unaprjeđujući književne i kazališne prakse na hrvatskom jeziku u Srbiji. Ostvarila je zapažene predstave, među kojima se izdvajaju *Neispavana ljepotica* i *Velika tvornica riječi* te predstave o životima svetaca izvođene u okviru *Večeri svetaca* (*Holywin*) u Subotici. Posebno je zapažena predstava *Avaške godine* po istoimenoj poemi **Milovana Mikovića**, za koju je radila dramatizaciju i režiju, izvođena na sceni *Jadran* subotičkoga Narodnoga kazališta, u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku, u Centru za kulturu *Histrionski dom* u Zagrebu te u drugim mjestima. U okviru KTK-a režirala je dramu **Petka Vojnića Purčara** *Salon mame Tereze* te *Voyage s Matošem* izvođen u Beogradu, Zagrebu, Budimpešti, Đakovu, Subotici. Na osnovu teorijskog i praktičnog iskustva, a na poziv Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, izradila je elaborat »(Ponovni) Osnutak Drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici« 2023. godine.

Uređuje knjige i piše poeziju na hrvatskom standardnom jeziku i bunjevačkoj ikavici, eseje, književnu i kazališnu kritiku, prikaze i stručne radove koje objavljuje u hrvatskom tisku (*Klasje naših ravni*, *Nova riječ*, *Zvonik*, *Subotička Danica*, Godišnjak za znanstvena istraživanja i drugim časopisima). Višegodišnja je suradnica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i sudionica više znanstvenih konferencija referirajući o književnim i umjetničkim temama.

Objavila je dvije zbirke poezije: *Vinjete Bola* (2021.) i *Magma* (2024.) te je višestruko nagrađivana (Nagrada *Antun Gustav Matoš* 2020. – 2022. za najbolju knjigu poezije, najbolja pjesma *Velikog prela* 2018., 2020. i 2022.). Poezija joj je uvrštena u više antologija i izbora iz suvremenoga pjesništva Hrvata u Vojvodini.

Dobitnica je gradskoga priznanja *Dr. Ferenc Bodrogvári* za 2020. godinu za rad u kulturi.

Članica je Hrvatskoga nacionalnog vijeća od 2022. godine.

Pad cijene kukuruza uz skroman rast cijene pšenice

Na Produktnoj burzi protekli tjedan obilježen je niskom razinom aktivnosti trgovaca, što je rezultiralo prometom od ukupno 1.320 tona robe, što je pad od čak 71,75 posto u odnosu na raniji tjedan. Kako prenosi portal *Agroklub.rs*, ukupna vrijednost trgovanja iznosila je 32.399.630 dinara, a dominirala je trgovina pšenicom, koja je činila 63 posto cjelokupnog prometa u tom razdoblju.

Trgovanje kukuruzom odvijalo se po cijenama između 18,50 i 19,40 dinara po kilogramu (bez PDV-a), pri čemu je cijena pokazivala opadajući trend prema kraju tjedna. Prosječna ponderirana cijena kukuruza dosegla je 18,95 dinara po kilogramu bez PDV-a, što predstavlja pad od 2,37 posto u usporedbi s prethodnim tjednom. Među najaktivnijim kupcima kukuruza bili su regionalni izvoznici i trgovci, dok su domaći prerađivači i izvoznici u luke ovoga tjedna bili pasivni i nisu sudjelovali u trgovini.

Na tržištu pšenice, uz uobičajenu potražnju za krušnom pšenicom s udjelom proteina između 11,5 i 12 posto, zamijećen je i interes za pšenicu više kvalitete s 13-14 posto proteina, kao i za stočnu pšenicu. Visoki udio kvalitetnije pšenice u tjednom prometu pridonio je manjem statističkom porastu prosječne cijene pšenice za 0,34 posto u usporedbi s prethodnim tjednom.

Ugovori za pšenicu zaključeni su u rasponu cijena od 21,80 do 23,50 dinara po kilogramu bez PDV-a, s prosječnom ponderiranom cijenom od 22,74 dinara. Za stočnu pšenicu cijena je ostala stabilna i zaključena na razini od 21 dinar po kilogramu bez PDV-a.

Tržište soje ovoga je tjedna bilo pasivno, s vrlo slabom ponudom i značajnim razlikama između ponude i potražnje, što je rezultiralo izostankom sklapanja burzanskih ugovora. Nedostatak sklada između očekivanih i ponuđenih cijena otežao je aktivno trgovanje i doveo do stagnacije tržišta soje, prenosi *Agroklub.rs*.

Ugovor za stočni ječam zaključen je tek prvog dana tjedna, po cijeni od 21,50 dinara po kilogramu bez PDV-a, a daljnji interes kupaca za ječam izostao je u narednim danima. Na tržištu mineralnih gnojiva zabilježen je ugovor za AN, ruski 25/1, po cijeni od 33,81 din/kg (što odgovara 288 eura po toni), dok je AN, pakiran u jumbo vreće, trgovalo po cijeni od 33,34 dinara po kilogramu (284 eura po toni), oba iznosa bez PDV-a.

H. R.

Ministarstvo za ljudska i manjinska prava

3,1 milijun za hrvatsku manjinu

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Tomislav Žigmanov** donio je 5. studenoga Odluku o raspodjeli sredstava Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2024. godini za programe i projekte iz područja kulture. Odluka je donesena sukladno Listi vrednovanja i rangiranja prijavljenih programa i projekata prijavljenih na Natječaj, koju je utvrdila Natječajna komisija koja je provela postupak dodjele sredstava iz ovog Fonda u 2024. godini.

Odluka o raspodjeli donesena je uvažavajući mišljenje nacionalnih vijeća nacionalnih manjina o važnosti pojedinih projekata za postizanje ciljeva postavljenih u natječajnom postupku.

Na Natječaj su pristigle ukupno 284 prijave, a sredstva za realizaciju dobilo je 70 programa i projekata, u ukupnom iznosu od 30.000.000 dinara.

Hrvatska manjina dobila je ukupno 3.130.000 dinara a u pitanju je šest projekata. HKUPD-u *Matoš* iz Plavne dodijeljeno je 300.000 dinara za projekt *Poklade 2025*,. HGU-u *Festival bunjevački pisama* iz Subotice za projekt *21. smotra dječjih pjevača i zborova* – 330.000 dinara; Udruženju *Marija* iz Subotice za projekt *Crkvena i pučka glazbena tradicija subotičkih Bunjevaca Hrvata* – 400.000 dinara; Galeriji prve kolonije naive u tehnici slame iz Donjeg Tavankuta za projekt *Prezentacija likovne umjetnosti zavičajnih slikara – Ivan Balažević, akademski slikar* sumu od 700.000 dinara; HKC-u *Bunjevačko kolo* iz Subotice za projekt *Čuvamo i volimo svoju, a upoznajemo i poštujemo baštinu drugih naroda* dodijeljeno je 700.000 dinara; Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice također je dodijeljena suma od 700.000 dinara za projekt *Očuvanje i promocija nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji*.

Kako stoji na internetskoj stranici Ministarstva, odabranih 70 programa i projekata doprinijet će unaprjeđenju, njegovanju i jačanju kulturnog identiteta pripadnika nacionalnih manjina u Srbiji. Među odabranim programima i projektima postoji i određeni broj onih koji su multikulturalni i koji svojim projektnim aktivnostima potiču integrativnu interkulturalnost i bolje upoznavanje različitih zajednica.

I. B.

Novi natječaj za prekograničnu suradnju Hrvatska – Srbija

Interreg VI-A IPA Program Hrvatska – Srbija, u okviru Europske teritorijalne suradnje, objavio je 2. Poziv na dostavu projektnih prijedloga. EU sredstva 2. Poziva na dostavu projektnih prijedloga iznose 11.470.000 eura. Svi potencijalni prijavitelji mogu predati svoje prijave zaključno s 20. veljače 2025. godine do 15 sati putem Zajedničkog elektroničkog sustava za praćenje (Jems). Svi dokumenti te detaljne informacije o Pozivu mogu se pronaći na sajtu *interreg-croatia-serbia.eu*.

Poziv je usmjeren na sva četiri prioriteta te četiri specifična cilja Programa, među kojima su: razvijanje i jačanje istraživačkih i inovacijskih kapaciteta te usvajanje naprednih tehnologija; promicanje obnovljive energije u skladu s Direktivom o obnovljivoj energiji (EU) 2018/2001, uključujući kriterije održivosti navedene u njoj; osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi i poticanje otpornosti zdravstvenih sustava, uključujući primarnu zdravstvenu zaštitu, te promicanje prijelaza s institucionalne skrbi na skrb u obitelji i zajednici; jačanje uloge kulture i održivog turizma u gospodarskom razvoju, socijalnoj uključenosti i društvenim inovacijama.

Potencijalni prijavitelji pozivaju se na dostavu prekograničnih projektnih prijedloga, kako bi aktivno doprinijeli gospodarskom rastu Programskog područja. Na sajtu Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske napominje se da će Upravljačko tijelo i Zajedničko tajništvo u suradnji s Nacionalnim tijelima organizirati informativne radionice kako bi se pružile detaljne informacije i praktični savjeti za pripremu i podnošenje prijava u okviru 2. Poziva na dostavu projektnih prijedloga. Informativne radionice bit će održane krajem studenog u Srijemskoj Mitrovici i Somboru te početkom prosinca u Vukovaru i Đakovu.

Projekti prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije

Obnova i turizam u pograničnim regijama

U Monoštoru se realizira projekt čiji je cilj promocija cikloturizma i očuvanje kulturne baštine u pograničnim područjima, u Sonti se obnavlja krov crkve, a u Rumi prostor hrvatske udruge

Putem Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije koji raspisuje Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske za tekuću godinu odobreno je 33 projekta ukupne vrijednosti 1,5 milijuna eura. Među odobrenim projekti nalaze se »Culturizam« – Kulturno-umjetničko društvo Hrvata *Bodrog* iz Monoštora, »Vjersko-kulturna obnova« rimokatolička župa Svetog Lovre u Sonti i »S pjesmom kroz život« – Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Matija Gubec* iz Rume.

Unaprjeđenje cikloturizma i kulturnog turizma

Općina Ernestinovo u Hrvatskoj i KUDH *Bodrog* iz Monoštora ostvarili su značajnu suradnju na zajedničkom projektu koji ima za cilj promociju cikloturizma i očuvanje kulturne baštine u pograničnim područjima ovih dviju zemalja. U sklopu projekta kupljena je oprema za održavanje turističkih lokacija, uključujući traktorsku kosilicu, puhač lišća, trimer za zelene površine i motornu pilu s pratećom opremom. Ova oprema omogućit će lakše održavanje područja u vlasništvu partnera, čime će se poboljšati uvjeti za održavanje manifestacija i turističkih posjeta. U okviru projekta dogovorena je i promocija međunarodne biciklističke rute *Amazon of Europe Bike Trail*, koja prolazi kroz Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Mađarsku i Srbiju.

»Uz cikloturističke aktivnosti, projekt stavlja naglasak na očuvanje i promociju kulturne baštine. KUDH *Bodrog*, poznat po svojoj manifestaciji *Sastali se alasi i bećari*, promovira tradiciju Hrvata u Srbiji, a ujedno doprinosi i kulturnom razvoju regije kroz različite programe i manifestacije. Ova manifestacija, pokrenuta prije osam godina, spoj je tradicionalne gastronomije i običaja, a u sklopu ovog projekta bit će dodatno promovirana kako bi privukla turiste iz Hrvatske, Srbije i šire regije. Cilj ovog projekta je potaknuti gospodarski rast kroz jačanje cikloturizma i kulturnog turizma te stvoriti uvjete za sprječavanje iseljavanja, posebno mladog stanovništva, i smanjenje depopulacije u ruralnim područjima. Osim toga, projekt teži jačanju prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, čime se doprinosi dugoročnom razvoju pograničnih područja«, rekla je predsjednica KUDH-a *Bodrog* **Anita Đipanov Marijanović**.

Projektne aktivnosti bit će nastavljene i nakon formalnog završetka projekta, bez dodatnih kadrovskih ili institucionalnih resursa. Očekuje se da će projekt, kroz bolju infrastrukturu i promociju kulturne baštine, privući veći broj posjetitelja iz Hrvatske, Srbije i drugih zemalja, čime će se dodatno ojačati kulturno-turistička komponenta cijele regije.

Obnova krova crkve sv. Lovre u Sonti

Grad Kutjevo i rimokatolička župa Svetog Lovre u Sonti partneri su na ovogodišnjoj prekograničnoj suradnji, uku-

pno su dobili 45.000 eura, od kojih 23.400 eura pripada župi u Sonti, a 21.600 eura Gradu Kutjevo. U tijeku su radovi u okviru projekta »Vjersko-kulturna obnova« uz pomoć kojeg će se sanirati krovni pokrivač na crkvi i opremiti prostorije gradske uprave Grada Kutjevo. Na krovu župne crkve radi se skidanje hrđe s limenog krova, mehanička i kemijska zaštita i farbanje samoga krova.

Stručni tim radio je na utvrđivanju podloge i farbe koja će najviše odgovarati potrebama krova. **Renata Kuruc**, koja je pomogla župniku **Josipu Kujundžiću** napisati ovaj projekt, kaže kako radovi protiču odlično, te će se konačno riješiti veliki problem župe.

»Uklanja se hrđa, a gdje je potrebno i stara farba, nanose se slojevi zaštite koji će dugotrajno spriječiti nastanak hrđe uzrokovane vremenskim elementima, te će se na koncu nanijeti novi slojevi farbe. Trebaju nam stići velike dizalice pomoću kojih će radnici moći pristupiti tornju i krovu crkve kako bi se što lakše proveli potrebni radovi. U iznos koji smo dobili na ovom projektu ulaze radovi, licencirani nadzorni organ i zajedničke aktivnosti s Gradom Kutjevo«, rekla je Renata Kuruc.

Obnova prostora udruge u Rumi

Među odobrenim projektima je i projekt Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Rume. Rumskoj udruzi s partnerom – Osnovnom školom *Ivan Martinović* iz Štitara, odobrena su sredstva za projekt »S pjesmom kroz život« u iznosu od 45.000 eura.

Prema riječima predsjednika rumske udruge **Zdenka Lanca**, dobivenim sredstvima obnovljen je pod u prostorijama Društva, zamijenjena je kompletna stolarija, a u tijeku su i ostali radovi na vanjskom i unutarnjem uređenju objekta udruge.

»Odlučili smo sudjelovati u prekograničnom projektu s osnovnom školom iz Štitara. Oni imaju zainteresiranu djecu za sviranje tambure, ali nemaju svoje instrumente, pa će kroz ovaj projekt škola kupiti instrumente. Nama je nedostajao adekvatan prostor za rad, pa smo odlučili zajedno sudjelovati u projektu i pomoći jedni drugima«, kaže Lanc i dodaje da su radovi započeli koncem kolovoza.

Također navodi da od izgradnje objekta Društva, 1974. godine, nije ništa obnavljano te da su im odobrena sredstva od iznimno velikog značaja.

»Prvo smo krenuli s radovima na zamjeni podova u velikoj dvorani. Pod je bio star i u veoma lošem stanju. Na podu je bio parket koji se vremenom raspao pa smo ga morali prekriti linoleumom. Skinuli smo stari parket, uradili košuljicu i stavili nove pločice. Također, zidove smo izgletovali, okrečili dvije dvorane, zamijenili sve prozore i dvoje ulaznih vrata. Postavili smo i novu rasvjetu i obojili radijatore. Sljedećih dana krećemo s radovima na fasadi s vanjske strane. Ovaj projekt nam je jedan od najznačajnijih u proteklih 25 godina. Bez odobrenih sredstava ne bismo uspjeli izvesti sve te radove. Zadovoljni smo i ponosni što smo uspjeli uraditi sve zamišljeno kako bismo našim članovima osigurali adekvatne uvjete za rad, a našim gostima ugodan prostor za druženje. Nastavit ćemo s apliciranjem na natječaje Programa prekogranične suradnje«, kaže na koncu Lanc.

I. U. i S. D.

Biljana Pavlović, direktorica programa *Plave vinkovačke televizije*

Važnu ulogu kod medija uvijek igra ili novac ili politika

Intervju vodila: Zlata Vasiljević

Na *Plavoj vinkovačkoj televiziji* svakog petka u verečnjem treminu, od 21.45, emitira se emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Zajednički je to projekt *Plave vinkovačke televizije* i NIU *Hrvatska riječ*. *Plava vinkovačka* ustupa termin i tehničku potporu, a emisiju realiziraju novinari *Hrvatske riječi*. Suradnja je počela 2016. godine i do sada je emitirano skoro 90 emisija, u kojima su predstavljene udruge, pojedinci, u kojima se govorilo o problemima u ostvarivanju manjinskih prava, politici... Emisija se može izravno pratiti na internetskoj stranici *Plave vinkovačke televizije*, u pograničnom području putem TV prijemnika ili odgođeno na Youtube kanalu *Plave vinkovačke televizije*. Iako su se od 2016. godine mijenjali urednici televizije, *Hrvatska rič iz Vojvodine* uvijek je imala svoje mjesto u programskoj shemi.

Dobili su tako Hrvati u Srbiji priliku da se vide i o njima čuje na prostoru gotovo cijele Hrvatske. Ova suradnja je prije tri godine dobila i novi oblik suradnje kada su *Plava vinkovačka televizija* i *Hrvatska riječ* postali partneri u projetima prekogranične suradnje koje financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU. O *Plavoj vinkovačkoj televiziji*, te mjestu emisije *Hrvatska rič iz Vojvodine* razgovarali smo s direktoricom programa VTV-a **Biljanom Pavlović**, novinarkom i urednicom sa stažom od tri desetljeća.

► ***Plava vinkovačka televizija* u medijskom prostoru Hrvatske je dulje od 30 godina. Vinkovačka televizija, danas *Plava vinkovačka*, osnovana je u veljači 1994. godine. Tko su bili osnivači televizije i kako su izgledali ti počeci? Za ovih 30 godina televizija se razvijala, ali i mijenjala svoju vlasničku strukturu. Tko su danas vlasnici?**

Više od tri desetljeća, medijski prostor, prvo Slavonije, a sada i cijele Hrvatske obogaćuje slika *Plave vinkovačke televizije* koja posluje u okviru medijske kuće VTV d.o.o. Vjerujemo da smo opravdali prvu inicijativu koja je došla od čelnika tadašnje *Cibalae* banke, odnosno razloge osnivanja tako zahtjevnog i skupog medija kao što je televizija. Bilo je to još u vrijeme određene medijske blokade hrvatskog istoka, dok nam je trećina države bila okupirana. Tada su vijesti iz Slavonije odlazile »na kapaljku« i bilo je važno pokazati svijetu da su Vinkovci ostali vrata Hrvatske, što je neprirodno i nepovijesno, te koliko je važno vratiti hrvatsko Podunavlje u okrilje matične države. Tako je počelo, traje do danas, nismo posustali iako je bilo iznimno teških razdoblja, razvijali smo se u skladu s vremenom koje je nosilo nove tehnološke i druge napretke. Mijenjali su se i vlasnici, od početne *Cibalae* banke preko vinkovačkih gospodarstvenika i privatnika, i sada opet do jedinica lokalne i regionalne samouprave.

► **Koje područje pokrivate i koliko je to stanovnika?**

Jedina smo lokalna televizija koja je vlasnica dvije koncesije. Naime, osim koncesije za tzv. digitalnu regiju D1 koja obuhvaća Vukovarsko-srijemsku i Osječko-baranjsku županiju, program emitiramo i za područje digitalne regije D2, a to su Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i dio Bjelovarsko-bilogorske županije – time smo obuhvatili i istočnu i zapadnu Slavoniju, ili kako mi volimo kazati, pokrivamo sve od Fruške gore do Bilogore. To je područje s više od milijun stanovnika, dakle naših potencijalnih gledatelja. Upravo iz tih razloga *Vinkovačka televizija* kao ime programa mijenja se u *Plava vinkovačka* sa studiom u Vinkovcima, a program za drugu koncesiju nazivamo *Plava televizija* sa studiom u Virovitici. Moram istaknuti da nemamo službene podatke, ali veliki broj gledatelja prati nas i u Bosni i Vojvodini, što nam daje za pravo nazvati se regionalnim medijem u svakom pogledu.

► **Proizvodnja televizijskog programa je iznimno skupa. Koliko dnevno proizvodite sati vlastitog programa? Koliko imate autorskih emisija? Koliko su zastupljene lokalne teme?**

Gledatelji mogu pratiti naš program od 7 ujutro pa sve do 2 sata u noći. Dnevno proizvodimo 4 do 5 sati vlastitog programa, ne računajući reprize naših emisija toga dana. Programski smo prepoznatljivi upravo po vlastitoj proi-

Programski smo prepoznatljivi upravo po vlastitoj proizvodnji, udarili smo nedvojbeno veliki pečat na sve događaje hrvatskog istoka od još ratne medijske izolacije, procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja pa sve do ulaska Hrvatske u Europsku uniju, odnosno današnjeg medijskog izvještavanja o realizaciji projekata koji služe za dobrobit Slavonije, Baranje i Srijema, te u konačnici i cijele Hrvatske

zvodnji, udarili smo nedvojbeno veliki pečat na sve događaje hrvatskog istoka od još ratne medijske izolacije, procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja pa sve do ulaska Hrvatske u Europsku uniju, odnosno današnjeg medijskog izvještavanja o realizaciji projekata koji služe za dobrobit Slavonije, Baranje i Srijema, te u konačnici i cijele Hrvatske. Kroz svoj rad uvijek smo nastojali sačuvati dostojanstvo čovjeka, profesionalnost struke, posebno u situacijama kada smo trebali izvještavati o ružnim i nemilim događajima. Koncept programa je takav da jutarnji program do 12 sati uključuje uglavnom reprize. Poslijepodnevni program sastoji se od emisija raznovrsnog sadržaja mahom iz vlastite proizvodnje, a večernji program uglavnom je vlastita proizvodnja te osim emisija iz kategorije informativnog programa obuhvaća sadržaje iz sporta, kulture te dokumentarne, glazbene, zabavne i druge sadržaje. Naglasak u svome radu stavljamo na teme od regionalnog i lokalnog značaja, koje nerijetko još uvijek ne dobiju prostor u nacionalnim medijima.

► **Koliko je angažiranih novinara, snimatelja...?**

Tjedno dvadesetak emisija iz vlastite proizvodnje i svakodnevno središnji Dnevnik najbolje oslikavaju koliko je iz pera naših novinara, iz kamera naših snimatelja te uređaja naše režije, a sve to uz marketinšku potporu ostalih zaposlenika, izašlo informacija u obliku priloga, reportaža, montiranih ili uživo realiziranih emisija u 30 godina rada. Trenutno nas je na obje televizije zaposleno 33, od toga 15 novinara i 6 snimatelja, ostali su zaposlenici u režiji i administrativno-marketinškom dijelu VTV-a.

► **Proizvodnja televizijskog programa jako je skupa. Kako se financirate?**

Poslovati u gospodarskom okruženju, kakvo je ovo slavonsko, neskromno možemo reći da smo postali pravi umjetnici jer je televizija jako skupa igračka. I službeno smo medijska kuća komercijalno i tržišno orijentirana, što znači da se borimo za svaki komadić marketinškog kolača. Posljednjih godina, osim usluga klasičnog oglašavanja, sve češće konkuriramo za produkciju televizijske vidljivosti raznih projekata iz fondova Europske unije koji su srećom postali prioritet ovdašnjih gospodarskih i javnih subjekata.

Jedina smo lokalna televizija koja je vlasnica dvije koncesije. Naime, osim koncesije za tzv. digitalnu regiju D1 koja obuhvaća Vukovarsko-srijemsku i Osječko-baranjsku županiju, program emitiramo i za područje digitalne regije D2, a to su Brodsko-posavska, Požeško-slavonska, Virovitičko-podravska i dio Bjelovarsko-bilogorske županije – time smo obuhvatili i istočnu i zapadnu Slavoniju, ili kako mi volimo kazati, pokrivamo sve od Fruške gore do Bilogore. To je područje s više od milijun stanovnika, dakle naših potencijalnih gledatelja.

► **Dio programa *Plave vinkovačke* je i emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Suradnja s NIU *Hrvatska riječ*, s kojom realizirate ovu emisiju, započela je 2016. godine. Koliko su vašim gledateljima interesantne teme koje se tiču Hrvata s druge strane granice?**

Jesu, vrlo su zanimljive jer smo granično područje i sigurno veliki broj ljudi koji živi ovdje rodbinski ili korijenski je vezan za Vojvodinu. Osim toga, način života, tradicija, kultura i običaji vrlo su slični pa je svaka takva tema dobrodošla. Zadovoljni smo što smo prije osam godina prepoznali potrebu produkcije i emitiranja emisije kao što je ova naša zajednička *Hrvatska rič iz Vojvodine*. Na taj način ne samo da smo pomogli vašim ljudima vidjeti što radite i čime se sve bavite da biste održali kulturu i identitet tamošnjeg hrvatskog čovjeka, nego smo i ovdašnjim gledateljima pokazali da nije lagano i jednostavno ali da se ipak može raditi na dobrobit hrvatske zajednice i u uvjetima u kojima Hrvati u Vojvodine žive i rade. Zajednički dugogodišnji trud, kao što znamo, isplatio se te smo kroz projekt prekogranične suradnje i vi i mi kapitalizirali uloženo.

Veliki broj ljudi koji živi ovdje rodbinski ili korijenski je vezan za Vojvodinu. Osim toga, način života, tradicija, kultura i običaji vrlo su slični pa je svaka takva tema dobrodošla. Zadovoljni smo što smo prije osam godina prepoznali potrebu produkcije i emitiranja emisije kao što je ova naša zajednička *Hrvatska rič iz Vojvodine*

► **Prekogranični projekti dali su novu dimenziju našoj i do tada uspješnoj suradnji. *Plava vinkovačka* i NIU *Hrvatska riječ* od 2022. godine partneri su u programu prekogranične suradnje koje financira Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU. Koliko je taj program značajan za *Plavu vinkovačku*? Za što ste iz ovog programa prekogranične suradnje osigurali sredstva?**

Svjesni smo da ćemo poboljšanim sadržajem i kvalitetnijom realizacijom, te aktualnošću i odabirom popularnih tema, emisije učiniti zanimljivim za sve gledatelje koji nas gledaju preko raznih kabelskih mreža u Hrvatskoj, ali i izvan države. Stoga je nužno stalno ulagati u opremu kako bismo zadovoljili sve standarde koje od nas traži ubrzani razvoj tehnologije. Tako smo zahvaljujući suradnji s vama zanovili studijsku opremu, kamere i rasvjetu, te značajan dio uložili i u računalnu opremu koje nikad dosta, posebno one koja se odnosi na realizaciju i emitiranje programa. Također, ne treba naglašavati kako emisije na internetu omogućavaju pregled svima onima koji ne uspiju gledati uživo čime povećavamo utjecaj našeg medija pa lokalne teme postaju globalno dostupne što nam je u konačnici i cilj jer nam sve to ulazi u snažniju promociju programa prema potencijalnim oglašivačima.

► **Sličan program prekogranične suradnje postoji i s BiH. Sudjelujete li i s nekim medijskim kućama u projektima prekogranične suradnje?**

Ove godine prvi puta smo suradnju uspostavili i s kolegama iz BiH, točnije, tamo nam je partner u prekograničnoj suradnji *Katolički tjednik*. Hrvati Bosne i Hercegovine orijentirani su na praćenje hrvatskih TV programa jer na svome području uglavnom imaju medije koji nemaju hrvatski predznak što znači da i jako malo obrađuju teme s njihova područja. Stoga se rodila ideja o zajedničkom projektu Medijskog centra Vrhbosanske nadbiskupije i VTV-a koja će povezati dva medija, *Katolički tjednik* i *Plavu vinkovačku televiziju*, a rezultirat će boljom informiranošću i Hrvata u BiH kao i Hrvata u Hrvatskoj. Projekt nazvan »Naš glas o nama – Katolički tjednik« pojačao je suradnju i zbližavanje hrvatske populacije s dvije strane granice i to tako da se aktivnosti i događaji iz života Katoličke crkve bosanskih Hrvata prezentiraju i gledateljstvu *Plave vinkovačke televizije*. Drago nam je da smo svoj medijski doprinos mogli dati i Hrvatima koji i na tome području žele i trebaju sačuvati svoj nacionalni identitet.

► **Prošli ste sve poslove od novinarke, urednice informativnog programa, glavne urednice do direktorice programa VTV-a, što sada obuhvaća dva programa *Plava vinkovačka* i *Plava televizija*. Kako ste se Vi našli u toj novinarskoj priči i zašto ste ostali?**

Najteže je, naravno, govoriti o sebi te mislim da me najbolje mogu predstaviti moji radovi, brojni prilozi, reportaže i emisije koje sam kao novinarka ostvarila radeći gotovo 30 godina na *Vinkovačkoj TV*. Od malena sam voljela pisati, a još iz osnovne škole birali su me za vođenje programa svih mogućih vrsta priredaba i manifestacija, pa se šalim da danas »iskačem iz paštete«. To me je uvelo u novinarsku priču, u posao koji volim i od kojega se ni danas nisam umorila. Postoje neki doživljaji u tome poslu koji se ne mogu kupiti i to je ono što mi ne da otići iz novinarstva, iako danas na VTV-u radim i marketinške i administrativne poslove koje moje radno mjesto zahtijeva. Jedan od neponovljivih doživljaja i osjećaja koji se ne mogu ni opisati svakako je naš ulazak kao prve televizijske ekipe u oslobođene Okučane 2. svibnja 1995. godine. Takvi te događaju obilježe i vežu trajno uz novinarstvo.

► **Na *Plavoj vinkovačkoj* autorica ste emisije *Pressica BP*. U najavi za ovu emisiju stoji – TV intervju, talk show – razgovor s društveno aktivnim, priznatim i poznatim osobama iz javnog života Hrvatske i šire. Kako birate sugovornike, teme?**

Pa izbor mi nije težak. Teže mi je dovesti goste u Vinkovce, pa nerijetko moram do gostiju, što opet nije jednostavno organizirati. Kad kažem izbor mi nije težak, mislim da sam kroz ovih 26 sezona koliko mi se emitira emisija uspjela izgraditi jasne stavove koje želim predstaviti javnosti, koja su to životna načela o kojima želim govoriti, što znači da pokušavam dati pozitivne životne

primjere i pokazati da i u našem društvu ima ljudi koji su uspjeli ni iz čega ili da su i tzv. poznati ljudi samo obični ljudi sa svim manama i vrlinama, a osobito problemima kao i oni za koje nitko nikada nije čuo. Uglavnom, trećina je gostiju koje sama biram, trećina je onih koji poslovno dolaze u Vinkovce, pa između njih odaberem one koji zadovoljavaju te moje kriterije pa ih zovem jer su mi blizu, a posljednja trećina su oni koje jednostavno trebam odraditi iz raznoraznih poslovnih odnosa s našom kućom. No, uvijek sam pokušala zadržati određenu razinu društvene odgovornosti nastojeći pokazati da ne vlada svim medijima žutilo i crna kronika. Zato nisam imala slučajeva da mi netko nije želio doći zbog sadržaja emisije.

► Koliko su Vam često gosti bili Hrvati iz Srbije?

Ups, ne mogu se baš pohvaliti da ih je bilo puno. Više je možda bilo onih koji rade i žive ovdje, a rođeni su u Srbiji. No, srećom i to se da ispraviti.

► Koliko ima medijske slobode u Hrvatskoj? Ima li cenzure, autocenzure?

Moje je novinarsko iskustvo kroz razne analize drugih medija i kod nas i u svijetu pokazalo da apsolutna sloboda medija ne postoji. Važnu ulogu kod medija uvijek igra ili novac ili politika, to je jasno. Tako će neki pokazatelji Hrvatsku nisko rangirati po slobodi medija u odnosu na Zapad, ali isto tako treba vidjeti što se sve događa po tome pitanju na Istoku. No, ne smije nam to biti nikakva utjeha, moramo biti svjesni odgovornosti koja se od nas očekuje i svakom problemu o kojem pišemo pristupati i profesionalno i ljudski, jer dostojanstvo čovjeka uvijek nam treba biti na prvome mjestu. Mi smo medij s lokalnim temama i mislim da možemo prepoznati što je najbolje za zajednicu u kojoj živimo i radimo te kako spojiti profesionalnost, stručnost, objektivnost i lokalpatriotske osjećaje.

► Društvene mreže postale su sredstvo putem kojeg se informacije vrlo brzo šire. Često neprovjerene, ali bit je što prije objaviti. Novinari nemaju taj luksuz da zarad brzine žrtvuju točnost, objektivnost, ali su i mediji prinuđeni da budu prisutni na društvenim mrežama. Što *Plava vinkovačka* koristi od društvenih mreža, koliko ste aktivni i koliko vam je to povećalo vidljivost, pomoglo da pridobijete neke nove gledatelje/pratitelje?

Da, u pravu ste. Život i običnog malog čovjeka postao je virtualan, a kamoli ne jednog medija kao što je televizija. I naše vijesti i informacije prvo se pojave na Facebooku ili Instagramu pa tek onda u našem TV programu, to je današnja realnost. Širenje gledateljstva preko društvenih mreža pomoglo nam je proširiti i marketinško područje djelovanja pa je to sve jedan začarani krug iz kojega nam više nema povratka.

Josip Ago Skenderović, likovni (multimedijalni) umjetnik, pedagog i društveni djelatnik

»Doći ću u Suboticu, ali sa svojim slikama«

Studij sam završio vrlo uspješno, diplomirao sam u Zagrebu 1978. godine na grafičkom odjelu, no već koncem studija sam imao namjeru ići u Pariz na Akademiju * To što ja volim Suboticu nažalost nije dovoljno, jer ne nalazim tu ljubav u povratu. Znam da zvuči malo neugodno, ali ja sam htio izlagati u Subotici već odavno, no to mi jednostavno nije bilo omogućeno

Naš ovotjedni sugovornik već četiri i pol desetljeća živi u Parizu gdje je tijekom tog dugog razdoblja kao likovni (multimedijalni) umjetnik stvorio brojna djela koja su, kako u okviru samostalnih, tako i skupnih izložbi prikazana diljem cijelog svijeta. Rođen je u Subotici, dio djetinjstva proveo je u Tavankutu, a odmah nakon završenih studija u Zagrebu otišao u tzv. Grad svjetlosti i likovne umjetnosti gdje se uspio pokazati i dokazati u svojoj struci. U pitanju je **Josip Ago Skenderović**, koji nam govori o svom djetinjstvu, školovanju, te likovnom i drugim angažmanima u Parizu gdje i danas živi sa svojom obitelji.

Ostvarenje dječačkog sna

Josip Ago Skenderović rođen je u Subotici, tj. u svom domu u tzv. V. kvartu (MZ Novo selo) u tadašnjoj Ruskoj ulici broj 8, a današnjoj Ulici Iriškog vijenca. Bilo ih je četvero djece (jedna sestra i tri brata) i, kako kaže, za rodni grad i djetinjstvo vežu ga lijepe uspomene. Prva četiri razreda osnovne škole završio je u tadašnjoj *Bajskoj školi*, nakon čega su se mlađi brat i on s roditeljima preselili u Tavankut.

»Moj otac je radio u Gradskoj kući kao knjigovođa (studirao je u ono vrijeme, maltene između dva rata knjigovodstvo u Zagrebu) iz koje je izbačen jer je jednog Badnjaka ranije otišao kući s posla kako bi slavio Božić. Odmah sutradan zbog toga je dobio otkaz. Ostao je bez posla, a budući da mi je mama iz Tavankuta a njena mama je bila u godinama i trebala joj je pomoć, preselili smo se kod nje. Tu sam onda završio osnovnu školu, a srednju za likovnog tehničara u Novom Sadu«, započinje priču o svom životu Skenderović.

Talent, odnosno ljubav prema crtanju, otkrio je kao dječarac od 6-7 godina i to tijekom ljetnih boravaka kod svoje *majke* u Tavankutu.

»Kao dijete sam ljeti odlazio kod *majke* u Tavankut, koja je živjela u Marinkić kraju (na putu prema Gornjem Tavankutu), gdje smo kasnije i mi živjeli, i tamo je bila jedna bara s pješčanim tlom i čistom vodom. Odgajali smo i ribice. To je nama djeci bilo fantastično, nije nam trebalo ni more, ni Palić, po čitave dane smo se tamo brčkali. Cijelo selo je dolazilo na tu tzv. Marinkić baru ili Dadinu baru, djed mi se zvao **Dada**. Tamo je dolazio jedan gospodin iz Vinkovaca slikati kod susjeda i ja sam to gledao. On je radio impresionistički, s puno paste, meni se to jako svidjelo pa sam i ja počeo nešto slikati. Tu bih spomenuo da sam u prvim razredima u Subotici imao učitelja koji nikad nije htio držati sate crtanja nego smo uvijek radili matematiku. A ja sam toliko želio to crtanje i slikanje da sam doslovce bio frustriran zbog toga. Crtanje sam zavolio i zbog moje sestre **Kate** koja je jako lijepo crtala i slikala i mislim da mi je baš ona prenijela tu ljubav odnosno usadila sjeme.«

Ago dodaje kako je također, dok je bio u Tavankutu, pohađao likovnu sekciju koju je pri HKPD-u *Matija Gubec* vodio likovni pedagog **Stipan Šabić** s kojim se upoznao preko svoje prve nastavnice likovnog odgoja **Iréne Oltvány**, jedne, kako kaže, izuzetne osobe i iznimnog pedagoga.

Nakon srednje škole prvo se upisuje na Akademiju primijenjenih umjetnosti – slikarsko-scenografski odsjek u Beogradu. Međutim, jako ga je privlačila grafika, htio je

prijeći na grafički odsjek, ali mu na beogradskoj likovnoj akademiji to nije bilo omogućeno.

»Razgovarao sam tada s mojim profesorom na Akademiji primijenjenih umjetnosti **Dragoslavom Stojanovićem Sipom**, koji je tada bio predsjednik Umjetničkog savjeta svih likovnih akademija u tadašnjoj Jugoslaviji i koji mi je dao svesrdnu podršku i preporuku za prijelaz na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu, na drugu godinu studija. Prije toga sam samostalno pokušao prijeći u Zagreb gdje me nisu primili uz objašnjenje da sam već upisan u Beogradu, ali kada su vidjeli profesorovu preporuku, odmah su me primili. Studentski dani su prelijepo prošli, konačno sam studirao što sam želio – grafiku, imao sam jako dobrog profesora u klasi **Antu Kuduza**, i on je bio izuzetan pedagog u svojoj struci. Studij sam završio vrlo uspješno, diplomirao sam 1978. godine na grafičkom odjelu, no već koncem studija sam imao namjeru ići u Pariz na Akademiju. Kada sam nekim mojim profesorima u Zagrebu rekao da želim ići tamo, neki od njih su se hvatali za glavu i rekli da je to pravo žrvanje u Parizu, za umjetnike pogotovo. No, prijavio sam se na jedan natječaj, bio sam prihvaćen i dobio sam stipendiju Hrvatske za Pariz«, navodi Josip Ago Skenderović.

Rad i djelovanje u Parizu

Ago odlazi u Pariz 1979. godine, a u tome mu je pomogao njegov profesor Kuduz koji je vodio klasu za grafiku i koji mu je preporučio da ode u *Atelier 17* kod **Williama Haytera**.

»Ono što je važno reći za Haytera jeste da su kod njega radili praktično svi poznati umjetnici – **Picasso**, **Giacometti**, **Pollock** i dr. koji su u njegovom ateljeu proučavali grafiku u boji s procesom viskoziteta, različitim gustinama lanenog ulja, na jednoj ploči, što je u to vrijeme bilo relativno rijetko. Uglavnom se radila crno-bijela grafika ili eventualno intervencija u jednoj ili dvije boje«, ističe Ago, koji se osim grafikom, slikarstvom i crtanjem, bavi i proširenim medijima, riječju, multimedijalni je umjetnik.

»Proučavao sam multimedije i specijalizaciju sam radio tu u Parizu u jednoj poznatoj školi za infografiju, a na Bozaru (Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts) sam radio grafičke tehnike na metalnim pločama i litografiju, tj. rad na kamenu. Što se tiče grafike, želio sam raditi u jednom suvremenom izričaju. To što sam realizirao, moglo bi se reći da je apstrakcija koja u sebi ima izvjesnu liriku, poeziju; ima i elemenata realizma, ali uglavnom su to misaone forme. Po pitanju inspiracije, kad se radi o informelu, može se inspirirati vanjskim svijetom odnosno iz prirode, ali smatram da je nepotrebno kopirati prirodu koja je zapravo najbolji umjetnik za sebe. Jedino raditi intervenciju; interpretaciju i kasnije se to može veoma stilizirati, dovesti do apstraktnih formi. A što je apstrakcija? Apstrakcija su forme kao na primjer na vodi, ali na valovitoj vodi, gdje su odsjaji i gdje vidite izvjesne forme ali onako u izmaglici. To je ono što recimo mene privlači.«

Josip Ago Skenderović je izlagao na brojnim izložbama u Francuskoj, Hrvatskoj i drugim zemljama diljem svijeta,

a dobitnik je i više nagrada: Pariz, Prva nagrada za grafiku francuskog Ministarstva prosvjete, Maison de l'UNESCO; Pariz, 1980. i 1981. Nagrada za grafiku francuskog Ministarstva prosvjete, Centre d'Art graphique; Medalja za zasluge i požrtvovanje za Francusku – Médaille du Mérite et Dévouement Français (1998.); Pariz, Medalja za umjetnost – znanost – književnost; Médaille »Arts - Sciences - Lettres« (1999.).

»Imao sam samostalne izložbe u Parizu, Zagrebu, Bruxellesu, Beogradu, Novom Sadu, Subotici, a na grupnim sam sudjelovao praktično diljem svijeta s grafikama, slikama (New York, Kyoto, Sao Paulo, Stuttgart, Budimpešta, Barcelona...). U Parizu ranije najviše na salonima, bijenalima, trijenalima… Međutim, to ne radim već neko vrijeme jer se isto pretvorilo u nekakav biznis – organizatori sada za to traže novac i zašto da ja njima punim džepove. Više ne trčim za time. Što se tiče nagrada, kad sam bio stipendist tu u Parizu, bio je veliki uspjeh kada sam dobio dvije nagrade za grafiku i to prvi put prvu nagradu«, kaže on ističući kao veliki uspjeh kada je na Bozaru bio zamijećen od strane gospođe **Hermine Chastanet** koja je bila zadužena za kulturu i koja se bavila umjetnicima, stipendistima iz cijelog svijeta.

»Ona me je kasnije pozvala u svoju grupu *Formes et vie*, kreiranu pod patronatom **Le Corbusiera** i **Fernanda Légera**. Postao sam član te grupe, što je bilo nešto veličanstveno za mene, tako mladog slikara grafičara. Ona mi je kasnije davala podršku, dolazila mi je u atelje, a njen suprug **Vitalis Cros** je bio prvi ministar u **De Golovoj** vladi zadužen za komunikacije i kulturu. Kada sam u to vrijeme

sa svojom djevojkom, a današnjom suprugom bio pozvan na jedan prijem u jedan restoran na Jelisejskim poljima u Parizu, kad smo vidjeli sve te uzvanike, to je bilo nešto nevjerojatno. Bili su to izuzetno poznati intelektualci, arhitekti i najpoznatiji slikari Pariza, Francuske i inozemstva. A ja sam bio najmlađi u grupi i to i ostao, budući se grupa nije više proširivala.«

Nakon dvadesetogodišnjeg aktivnog djelovanja kao likovnog umjetnika, Ago se 1999. zapošljava u srednjoj školi, gimnaziji, kao likovni pedagog i u prosvjeti ostaje do mirovine 2022. godine.

»U školi sam proveo više od pola radnog staža. U Parizu imate jako puno likovnih umjetnika i ne možete se osloniti na to hoće li vam netko kupiti sliku ili ne i onda sam shvatio, budući da imam i obitelj, da je najracionalnija solucija zaposliti se u školi. Mnogi umjetnici nakon određenog vremena bavljenja slikanjem odlaze u prosvjetu i to je jedan prirodan proces. A sada se maksimalno posvećujem kreaciji, ne moram više trčati i prodavati slike, jer imam mirovinu«, kaže on.

Josip Ago Skenderović je svojedobno bio angažiran i u hrvatskoj zajednici u Francuskoj.

»Hrvatska zajednica u Francuskoj uvijek je aktivna, više ili manje. Sad sam se malo povukao iako su me prije godinu dana zvali da opet budem član foruma. Osim AMCA France (Almae Matris Croaticae Alumni) – bivši studenti hrvatskih sveučilišta, bio sam član i Hrvatskog svjetskog kongresa za dijasporu, gdje sam vodio aktivnosti za kulturu i umjetnost. Imam lijepe uspomene iz tog razdoblja, ali napraviti nešto vrijedno iziskuje novac, a bez njega se ne može ništa uraditi. U Parizu sam 1998. godine organizirao, s kolegama, likovnim umjetnicima, prvu izložbu hrvatske suvremene umjetnosti. Izložba je imala veliki odjek i u Francuskoj i u domovini. Međutim, tada nismo dobili podršku iz Hrvatske iako smo tražili pomoć, i kada sam shvatio da su za matičnu državu takve stvari irelevantne, počeo sam se povlačiti.«

Veze sa zavičajem

Događanja u hrvatskoj zajednici u Vojvodini Ago povremeno prati putem društvenih mreža, a što se tiče njenog položaja ističe kako je učinjeno puno toga pozitivnog, ali i da je sve puno lakše u odnosu na vrijeme kada je njegova generacija bila mlada.

»Mislim na nas koji smo radili sa **Stipanom Šabićem** i **Nacom Zelićem**. Iskoristio bih ovu priliku da još jednom Naci odam priznanje i da mu se zahvalim za sve što je napravio. Lijepo se radi no sadašnja situacija je puno povoljnija nego ‘70-ih, ‘80-ih i ‘90-ih godina. Sada međunarodna zajednica stoji iza svega, sve prati, prije svega Europska unija čiji je Srbija kandidat. A ako ona ne bude vodila računa o nacionalnim manjinama, neće moći ući u EU, jer to je jedan od osnovnih uvjeta. Prema tome, ako Srbija želi ući u EU, mora o svim tim stvarima jako voditi računa, a tu je upravo hrvatska manjina jako bitna, utoliko više što je Hrvatska već članica EU.«

Na pitanje o današnjim vezama sa Suboticom i osjeća li nostalgiju za njom, Josip Ago Skenderović odgovara:

»Što se nostalgije tiče, odmah ću Vam reći – uopće ne. Poslije gotovo 50 godina u Parizu vjerujte nema nostalgije. Naravno da se sjetim Subotice, ali znate što – ako se govori o ljubavi, ona je moguća samo ako je obostrana. To što ja volim Suboticu nažalost nije dovoljno, jer ne nalazim tu ljubav u povratu. Znam da zvuči malo neugodno, ali ja sam htio izlagati u Subotici već odavno, no to mi jednostavno nije bilo omogućeno. Pod takvim uvjetima, vrlo nekorektnim, to je bilo nemoguće. Nisu mi dali ništa, a tražili su od mene sve, maltene da cijeli svoj atelje iz Pariza stavim na svoja leđa i sam ga prenesem u Suboticu, tj. u Likovni susret gdje je bio plan da izložim svoja djela. Nisam za to dobio nikakva sredstva, niti je postojao bilo kakav ugovor. Moje su slike bez tog ugovora mogle nestati bez ikakvih posljedica i odgovornosti. Dakle, doživio sam vrlo neugodnu situaciju u vezi s tim, ali sam ipak, gotovo u privatnoj režiji i naravno uz podršku tadašnjih predstavnika hrvatske zajednice, uspio napraviti samostalnu izložbu u jednom improviziranom, ali izvanrednom prostoru u Strossmayerovoj ulici broj 18 u Subotici, i to sa slikama koje sam tamo realizirao. Tu je još jedna stvar – netko mi je prije godinu dana dojavio da je u Modernoj galeriji *Likovni susret* raspisan natječaj za izložbe u 2025. godini. Javio sam se na njega, uz sve zadovoljavajuće uvjete, međutim do danas nisam dobio nikakav odgovor – ni negativan ni pozitivan. Vjerojatno od toga neće biti ništa, jer ovo nije prvi put da sam se javio na taj natječaj kada isto nisam dobio nikakav odgovor. Volio bih jednog dana doći u Suboticu, ali sa svojim slikama«.

Josip Ago Skenderović ima dva sina – **Juliana** i **Adriana**, koji je također umjetnik, konceptor redatelj i to vrlo uspješan, kako ističe ponosan otac, radi na vizualnim komunikacijama u reklamnim kampanjama i objavljuje svoje reklamne spotove na televizijama u Francuskoj i Europi pa i šire.

Josipu je Ago, kako kaže, drugo ime, i to po stricu koji ga je također nosio. Koristi ga kao pseudonim i istim se potpisuje.

I. Petrekanić Sič

Pur-pjena, nova kolekcija šminke

Kada bi vam netko ovih dana rekao kako se osjeća sigurnim kao i do sada, vjerojatno biste pomislili da nešto s njim ili nije u redu ili da nije odavde. Jer, kako smo za ovih nekoliko dana vidjeli, opasnost se krije i iznad nas i pokraj nas. Stoga, ako sebe uhvatite da češće negoli do sada upirete pogled gore i provjeravate stanje krova ili fasade, a onda se osvrćete oko sebe i gledate ima li u blizini mladića s kapuljačama, maskama, palicama ili nečim sličnim u ruci, postoji vjerojatnoća da je riječ o običnoj psihozi. Ali, postoji vjerojatnoća i da ste u pravu. Jer... vrata pakla i na ovom parčetu Kugle polako se otvaraju.

Prolazite li, recimo, pješice, biciklom ili automobilom ispod nadvožnjaka na Segedinskoj cesti, a da ste pritom na društvenim mrežama još i odgledali razmjerno kratki video zapis subotičkog glazbenika i snimatelja **Jugoslava Ivića** pod nazivom *Subotički podvožnjak – prvih godinu dana* teško da vam na um neće pasti slika donedavne nadstrešnice na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu. U svom je video zapisu, u trajanju od četiri minute i trideset sedam sekundi, Ivić zabilježio dobar dio fušeraja koji je »zub vremena« već načeo nakon puštanja nadvožnjaka u promet. Golim okom kamere tako se vidi nagriženost betona koji razdvaja kolnik i pločnik kao da je riječ o ostacima srednjovjekovne utvrde, a u unutrašnjosti podvožnjaka autor se pita od kakvog je materijala napravljen kondenz s kog skoro da curi voda na temperaturi od plus pet stupnjeva Celzijevih. Ipak, ono što je najupečatljivije u ovom videu (moguće i ne najkarakterističnije, pa i potencijalno najopasnije) svakako je ono što su brojni građani vidjeli već proljetos: načete »mini nadstrešnice« na ulazima, odnosno izlazima iz podvožnjaka, koje su se – valjda zbog lošeg materijala – odvojile od zida s kojim su spojene i stvorile oveću rupu. Poput onih podužih reklama za kućanske ili kuhinjske reklame, mogli bismo u nastavku reći »i to nije sve« jer odmah slijede slike dvojice radnika koji u rujnu ove godine sa skele »popravljaju« ono što su »kolege« prije njih radili, a pokraj njih prolaze pješaci i biciklisti. Da ne prepričavam dalje sadržaj ovog dokumentarca (kojega je mogao snimit svatko i bilo kada, a nije), još samo ukratko: problem je riješen, vjerovali li ne, pur-pjenom! I, naravno, nakon toga uredno našminkan tako da sve za »svetinu«, kako voli reći premijer **Miloš Vučević**, djeluje cakum-pakum.

Nadvožnjak na Segedinskoj cesti u promet je pušten 16. prosinca prošle godine, a političari nisu propustili priliku istaknuti kako je to urađeno »15 dana prije roka«. Tako je dojučerašnji ministar građevinarstva, prometa i infrastrukture **Goran Vesić** tim povodom izjavio kako je nadvožnjak na Segedinskoj cesti »jedan od najzahtjevnijih objekata na trasi brze pruge« koja će (i) Subotičanima donijeti »veliku ekonomsku dobit« dok je gradonačelnik **Stevan Bakić** istaknuo kako je ovo »najveća i najbitnija točka na rekonstrukciji i izgradnji brze pruge na dionici Novi Sad – Subotica«.

Najveća i najbitnija točka, ekonomska dobit pa još 15 dana prije roka tako su preko noći postali sinonim za sumnju i strah koje ovih dana osjeća svaki čovjek pri zdravoj pameti kada prođe pokraj neke novootvorene zgrade i objekta. Laži izrečene oko rekonstrukcije nadstrešnice na željezničkom kolodvoru u Novom Sadu otvorile su kod građana brojna pitanja, ali i promišljanje o tome kakva je kvaliteta do sada završenih radova na prometnicama, tunelima, nadvožnjacima, ali i zgrada i čitavih stambenih blokova koji se grade diljem zemlje, pa tako i u Subotici. Priznala to ili ne, većina građana – baš poput razumijevanja u nogomet i žene – preko noći postala je i građevinski inženjer, arhitekt ili statičar, jer su u one prave (i »prave«) izgubili povjerenje. S tim u vezi, zaista je i više nego čudno što subotički arhitekti, inženjeri i statičari nisu »podigli glas« i javnosti predočili ono što svojim laičkim okom vide i obični građani. Tu vjerojatno nije riječ samo o nadvožnjaku na Segedinskoj cesti, jer, eto, nedavno je u promet pušten i Majšanski most (bez biciklističke staze!), također veoma prometno frekventan jer spaja dva dijela grada.

Stoga je video zapis Jugoslava Ivića ne samo vrijedan dokument o tome kako se radilo i gradilo u »jučerašnjoj povijesti« nego i opomena svakom kome je život bližnjega ili ljudski općenito bitniji od statusnog, »ekonomskog« i stranačkog interesa. Jer, vlakovi na relaciji Beograd – Subotica – Budimpešta još nisu ni krenuli, a rupe na nadvožnjaku krpaju se pur-pjenom! Uostalom, što zna pur-pjena što je lokomotiva. Ili obratno. Svejedno.

Z. R.

Izborni predmet – hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture

Nova mjesta i škole

Na teritoriju Vojvodine hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u aktualnoj školskoj godini izučava 460 djece

Jedno od osnovnih ljudskih prava jest pravo na obrazovanje, pa tako i na jezicima nacionalnih manjina. U Srbiji postoji cjelovito obrazovanje na srpskom jeziku uz mogućnost pohađanja izbornog predmeta/programa s elementima nacionalne kulture; potom pohađanje cjelovite nastave na jednom od osam jezika nacionalnih manjina među kojima je i hrvatski, uz obvezni predmet srpski kao nematerinji jezik i dvojezično obrazovanje na srpskom jeziku i jeziku nacionalne manjine.

Ravnatelji škola su u obvezi pri kraju školske godine, odnosno za prvaše na početku, ponuditi roditeljima anketu u kojoj mogu birati hoće li njihova djeca pohađati neki od izbornih predmeta, među kojima je i hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i vjerski odgoj (pravoslavni, katolički ili islamski) ili građanski odgoj.

Prvi puta i u Lemešu

Na teritoriju Vojvodine hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u aktualnoj školskoj godini izučava 460 djece. Mjesta s najvećim brojem učenika su Sonta i Monoštor, a potom Srijemska Mitrovica, Vajska...

»Na početku školske godine organiziramo sastanak, često i online, kako bismo se svi okupili i kako bismo sagledali stanje na terenu. Među temama ovog sastanka su uvijek i plan rada za određenu školsku godinu, kao i izvannastavne aktivnosti u koje su djeca uključena. Želja nam je tu djecu i njihove obitelji uključiti više u našu zajednicu, da osjete pripadnost hrvatskom narodu. Ono što me osobito raduje ove godine jest da se ovaj izborni predmet prvi puta počeo izučavati i u Lemešu, gdje je **Marija Bagi**, uz podršku Hrvatskog nacionalnog vijeća, okupila djecu i pokrenula nastavu. Osim Lemeša, ove godine smo imali ogledni sat i u Beregu, te vidjeli i konkretno stanje na terenu. To je neki vid promocije, ali i podrške, kako djeci tako i učiteljima/nastavnicima koji rade s njima«, kaže predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz**.

Predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kako je pojasnila Francuz, obuhvaća: jezik (govor i jezično izražavanje), književnost (hrvatski i zavičajnu književnost), povijest i geografiju (tu spada tradicijska kultura i baština, blagdani i običaji, zanati/obrti, folklor i nošnja, kazalište i film, nacionalna jela), glazbenu kulturu (pjevanje i slušanje), te likovnu kulturu, koja je najviše zastupljena u nižim razredima. Na ovaj popis svakako se mogu dodati i razne manifestacije koje se organiziraju u određenom mjestu, poput *Dana kruha*, *Zavičajnog dana*, pokladnih maskenbala...

U planu i programu tijekom godine hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ukupno ima 72 sata, što je dva sata tjedno, a sati se najčešće izvode u blok nastavi. Za ovaj izborni predmet izrađeni su udžbenici za prvi i drugi razred, a po riječima Nataše Francuz u planu je izrada i za sve naredne razrede. Izborni predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture se u ovoj školskoj godinu izučava u sljedećim mjestima: u Đurđinu, Tavankutu i Monoštoru gdje postoji i cjelovita nastava na hrvatskom jeziku, te u Žedniku, Lemešu, Somboru, Sonti, Vajskoj, Plavni, Beregu, Bezdanu, Šidu, Sotu i u pet osnovnih škola i u Hrvatskom domu u Srijemskoj Mitrovici.

Sonta i Monoštor

U OŠ *Ivan Goran Kovačić* u Sonti ovaj izborni predmet izučava se od 2004. godine, a trenutno ga pohađa 135

učenika od prvog do osmog razreda. Predaje ga nastavnica **Tamara Kokai** već punih 15 godina.

»U našoj školi hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava oko 70 posto učenika, što je lijep broj. Tako svaki razred ima svoju grupu, što doprinosi boljoj i kvalitetnijoj nastavi. Puno je običaja, tradicije, nacionalnog identiteta, likovnog i glazbenog, učenja jezika, često radimo vježbe, odnosno razlikovni rječnik srpsko-hrvatskog jezika... U starijim odjelima je više zastupljena kultura, povijest, upoznavanje Hrvatske, nacionalna obilježja, znamenitosti, izumitelji... Puno toga radimo kroz igru ili

neke aktivnosti, poput kviza i drugih zanimljivih igara«, priča Tamara Kokai i dodaje: »Izvannastavne aktivnosti koje sami organiziramo ili koje nam organizira Hrvatsko nacionalno vijeće dodatna su motivacija djeci, pa i roditeljima prilikom upisa na ovaj predmet. Nerijetko je situacija da i oni jedni druge povuku. Trudim se da im na satu bude zanimljivo i korisno, da kroz igru ili zanimljivosti mogu nešto i naučiti«.

OŠ *22. oktobar* u Monoštoru, osim izbornog predmeta koji pohađa 88 učenika, ima i cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku koju pohađa ukupno 18 učenika. Ova škola bila je prva kada je u pitanju ovaj predmet, te se tako u Monoštoru hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava od 2003. godine.

»U našoj školi je, kada je u pitanju hrvatski s elementima, prisutan kontinuitet od samih početaka. Kao i svaka druga škola, i mi iz godine u godinu imamo smanjen broj učenika, ali ovaj premet pohađa više od 50 posto njih, a ako tome pridodamo cjelovitu nastavu, onda je postotak i veći«, pojašnjava učiteljica **Elena Brdar** koja ovaj predmet predaje svim razredima u školi, od 1. do 8. razreda.

»Kod nas u selu ima dosta i nacionalno mješovitih brakova, ali svjedočimo da to ne predstavlja problem. Čak smo i na cjelovitoj nastavi imali takvu situaciju. Djeca, osim toga što izučavaju u školi u teoriji, puno toga doživljavaju i u selu, odnosno u svakodnevnom životu i brojnim manifestacijama u kojima su i oni sami uključeni zahvaljujući mjesnom društvu, tako da se puno toga o našoj tradiciji i povijesti uči i u praktičnom životu«, pojasnila je Brdar.

Sot, Vajska, Plavna

Vrlo slična situacija, bar kada je u pitanju praktična nastava, jeste u OŠ *Sremski front* u Sotu, gdje je upisano svega tri učenice, što je gotovo polovica škole, budući da škola ima svega sedam učenika.

»U Sotu imamo područnu školu i tu su djeca od 1. do 4. razreda, tako da su brojke male, ali svi oni koji pripadaju našoj zajednici su upisali djecu na ovaj predmet i, osim u školi, oni su aktivni i u zajednici. U centralnoj školi u Šidu u višim odjelima ima dvije učenice koje pohađaju ovaj predmet. Mi smo malobrojni, ali su djeca zainteresirana i možemo lijepo raditi. Osim naših običaja i tradicije, naglasak stavljamo na jezik, pravopis i izgovor, a ovaj predmet se u Sotu izučava od 2013. godine«, priča nastavnica **Ana Vaht**.

U OŠ *Aleksa Šantić* u Vajskoj i u OŠ *Sveti Sava* u Plavni hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava se od 2011. godine, a od ove školske godine predaje ga vlč. dr. **Marinko Stantić**, koji je prvi svećenik koji predaje ovaj predmet.

»Iako sam tek počeo predavati ovaj predmet, mogu reći da sam lijepo prihvaćen od kolektiva i da su me djeca lijepo prihvatila. Budući da sam i župnik u Plavni, onda sam njima već na neki način poznat. Mislim da imamo lijep broj djece, a osobito me raduje činjenica da se brojke povećavaju, tako da mogu reći da ih trenutno u Vajskoj ima 49 učenika, dok je u Plavni njih 15«, priča vlč. Stantić i dodaje: »Radimo prema propisanom planu i programu, a trudim se da djeci bude zanimljivo i korisno, te da im ovaj predmet ne bude teret, nego radost da mogu naučiti nešto svoje. U zavisnosti od uzrasta do sada smo radili nacionalna obilježja, himnu, grb, znamenitosti, a moram priznati kako u prvom i drugom razredu i učimo, odnosno usavršavamo latinično pismo«.

Vlč. Stantiću ovo nije prvi puta da je u školi, budući da je već predavao u Tehničkoj školi *Ivan Sarić* u Subotici, te bio i razredni u Srednjoj poljoprivrednoj školi u Somboru, a iskustva s manjom djecom ima i zahvaljujući župnom vjeronauku.

Osim učenja hrvatskog jezika, kulture, tradicije i povijesti, djeca sudjeluju i na raznim izvannastavnim aktivnostima na kojima se upoznaju s vršnjacima iz drugih mjesta u Vojvodini, te tako jačaju zajedništvo.

Ž. V.

U Subotici održan 12. *Holywin*

Svetost pobjeđuje

»Tako ove godine zastajemo pred likom sv. Ivana Maria Vianneya, čiji je primjer borbe potreban svima, a osobito nama svećenicima. Borbe čovjeka sa samim sobom, i svijetom u sebi. Borbe sa svijetom i ljudima oko sebe«, rekao je vlč. Dušan Balažević

Uoči svetkovine Svih svetih, u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, organizirana je *Večer svetaca*. *Večer svetaca* (*Holywin*) nastala je kao odgovor na marketinški popularnu *Noć vještica* (*Halloween*), koja se izravno suprotstavlja katoličkoj tradiciji.

Život svetog Ivana Maria Vianneya oduševio je mlade Subotičke biskupije i djecu raznih subotičkih župa da izdvoje svoje slobodno vrijeme i posvete ga 12. *Holywinu*, odnosno *Večeri svetaca*, u kojoj su prikazali njegov život.

Na početku programa okupljene je pozdravio i uveo u predstavu povjerenik za mlade Subotičke biskupije vlč. **Dušan Balažević**, koji je među ostalim rekao:

»Bogu hvala da imamo *Holywin* koji nas približava Bogu, ispunja radošću, daje nam potporu i snagu. Tako ove godine zastajemo pred likom sv. Ivana Maria Vianneya, čiji je primjer borbe potreban svima, a osobito nama svećenicima. Borbe čovjeka sa samim sobom i svijetom u sebi. Borbe sa svijetom i ljudima oko sebe. Te borbe sa zlom. Svatko tko pozna samoga sebe zna veliku istinu. Sam čovjek u borbi gotovo uvijek bude poražen. Zato ovaj lik poniznog arškog župnika nema za svrhu naći se u središtu pozornosti ili naše pažnje, nego nas uputiti na Isusa Krista«.

U dirljivoj predstavi koja je oduševila brojnu publiku glumili su: **Roko Piuković**, **Nikola Šarčević**, **Antonija Ivković Ivandekić**, **Terezija Sekereš**, **Jakov Ivanković Radaković**, **Jakov Vukov**, **Marija Magdalena Huska**, **Katarina Kujundžić**, **Marijan Rukavina**, **Marta Vukmanov Šimokov**, **Karlo Dević**, **Karlo Kujundžić**, **Valentin Čović**, **Andrija Huska**, **Matej Huska**, **Sara Uršal**, **Ivana Vukov**, **Matej Miković**, **Pavle Miković**, **Marija Vukov**, **Josip Šarčević, Josip Kujundžić**, **Vedran Peić**, vlč. **Dragan Muharem** kao narator, te u ulozi arškog župnika **Daniel Dožai**.

»Imao sam čast glumiti arškog župnika. S početka mi je bilo teško sve povezati, život i djelo sv. Ivana Maria Vianneya. Puno sam čitao o njemu i uz pomoć drugih se pripremao kako bih se što bolje udubio u ulogu koja mi je povjerena. Oduševio me je kao svetac. Mislim da je divno što imamo *Hollywin* i što je ovako posjećen«, rekao je Daniel Dožai.

Tekst za predstavu napisali su **Regina Dulić** i Josip Šarčević prema knjizi *Svetac i njegov demon* koju je napisao **Wilhelm Hunermann**.

»Oduševila nas je knjiga i kada je vlč. Balažević pitao bismo li nešto mogli pripremiti, odmah smo znali što ćemo raditi. Ne mogu reći da je to naša predstava nego je to pisano na temelju knjige, a ja sam samo, kako kaže Majka Tereza, kap vode u moru. Lako je bilo sve okupiti, mislim da nitko nije odbio poziv, ali je bilo teško uklopiti probe tako da smo probe imali na razne načine, pojedinačno, po scenama... Budući da nas je bilo 25 i to od 7 do 27 godina, moram priznati da smo se prije predstave uspjeli samo jednom svi okupiti. Ovo zapravo nije bila obična predstava nego, kako je vlč. **Vinko Cvijin** rekao, navještaj i tako smo to i shvatili te smo se ozbiljno tome i posvetili«, priča autor teksta i jedan od glumaca Josip Šarčević.

»Pisali smo scenarij ne znajući kako će sve ići i hoćemo li u tome uspjeti. Volim raditi s djecom i mladima i na svakoj probi sam uživala. Ono što smo mi doživjeli iza scene, to zajedništvo, je nešto još ljepše i bogatije. Ljudi su pristali i na male uloge i svi su oduševljeno radili. Na svakoj probi su bile i kritike i pohvale od nas samih koji smo stvorili ovo zajedništvo. Gotovo mjesec dana smo se pripremali i to svakoga dana, osim petka. Velika je realnost da ovi mladi ljudi imaju zapaljeno srce, ali nemaju iskustva, nisu imali ni učitelje nego nas koji se ne možemo nazvati ni amaterima. Upravo radi toga što smo svi dali 100 posto sebe zauzvrat smo dobili zajedništvo koje se moglo osjetiti u dvorani. Tako smo ovo učinili jednom pristojnom predstavom«, priča Regina i dodaje kako su im puno pomogle i kod samog teksta, ali i u probama **Katarina Ivković Ivandekić** i **Katarina Ivanković Radaković**.

Za glazbu je bila zadužena **Nela Skenderović**, za rasvjetu **Marin Jaramazović**, a u organizaciji scene pomagao je **Emil Cvijin**. Dakle, sve od ideje do realizacije su proveli mladi, odnosno Pastoral mladih Subotičke biskupije, koji je bio organizator ovogodišnje *Večeri svetaca*.

Sveti Ivan Maria Vianney rođen je 8. svibnja 1786. godine, a preminuo je 4. kolovoza 1859. godine, poznat je i kao arški župnik, a spomendan mu je 4. kolovoza i zaštitnik je svećenika.

Ž. V.

Holywin i u Petrovaradinu

Biskupijski pastoralni centar za mlade Srijemske biskupije organizirao je istu večer (31. listopada) Holywin u župi sv. Jurja u Petrovaradinu. Program je počeo molitvom mladih za mlade, te molitvom litanija Svih svetih. Misno slavlje predvodio je srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** u koncelebraciji s povjerenikom za mlade vlč. **Dušanom Milekićem**, te svećenicima koji su dopratili mlade iz raznih župa

Srijemske biskupije. Nakon svete mise izložen je Presveti oltarski sakrament, te je održano klanjanje za mlade prilikom kog se molilo za mir u svijetu, za nerođene, duhovna zvanja u biskupiji, te za osobne potrebe. Misu i klanjanje je animirao biskupijski zbor mladih iz Srijemske Mitrovice i Sota, te mladih tamburaša iz Surčina. Organizaciju ovog molitvenog bdjenja – Holywina potpomogli su mladi iz novosadskog udružena *Prijatelji nade.*

TU Srijemske biskupije

Turistička razglednica Đurđevca, grada manjeg od Bajmaka ili Čantavira

Deve i ljame u gradu *picoka*

Đurđevac, s manje od šest tisuća stanovnika, ima svoj muzej, hotel, zoološki vrt, modernu tržnicu i popločane i osvijetljene ulice... sve što Bajmak i Čantavir nemaju. Ima i Picokijadu koju tijekom tri posljednja dana lipnja posjeti oko pedeset tisuća posjetitelja

Ne jednom je na ovom, ali i na drugim mjestima bilo riječi o tome kako Suboticu treba decentralizirati tako što će biti podijeljena na općine (Čantavir, Bajmak, Tavankut i Palić), a sve s ciljem da što veći broj građana bude u mogućnosti odlučivati kako će raspolagati vlastitim novcem. Kao primjere dobre prakse za to smo navodili gradiće u Austriji, Mađarskoj ili Hrvatskoj, a naš nedavni boravak u Đurđevcu samo je potvrdio tezu da u ovoj državi treba obaviti detaljnu decentralizaciju, sve u cilju podizanja kvalitete života ljudi u manjim sredinama.

»Osobna iskaznica« grada

Sa svojih 7.378 stanovnika, od čega (prema popisu iz 2021.) u samom mjestu živi 5.834, Đurđevac ima status grada, što se doslovno na svakom koraku i vidi. Do Đurđevca se dolazi Podravskom magistralom tako što se u njega mora skrenuti i iz pravca Virovitice i iz Koprivnice. Prvo što se u vožnji vidi su uredne i popločane ulice i pločnici, a taj dojam pojačava se što se više približite središtu mjesta. U svojoj »osobnoj iskaznici« Grad Đurđevac ima gradonačelnika (**Hrvoje Jančić**), Gradsko vijeće, upravna tijela (odjel za gospodarstvo i financije, za razvojne projekte, za prostorno planiranje, uređenje i komunalne djelatnosti, te službu ureda gradonačelnika), 12 mjesnih odbora, kao i devet ustanova kojima je osnivač: Gradsku knjižnicu, Muzej grada Đurđevca, dječji vrtić, Javnu vatrogasnu postrojbu, osnovnu školu, tri komunalne tvrtke, te d.o.o. Stari grad (utvrda).

Osim toga, a to je za ovaj tekst i najbitnije, u gradu postoji i Turistička zajednica Đurđevca, na čijem se čelu nalazi **Mario Fuček**, koji za *Hrvatsku riječ* kaže kako je riječ o mjestu na čijim se perifernim obodima nalaze *Đurđevački peski*, plodna polja i vinorodni obronci Bilogore, a petnaestak kilometara dalje i Drava kao »jedna od najljepših nizinskih rijeka u Europi«, koja nudi pregršt aktivnosti: od ribolova, preko raftinga, vožnje brodom, gliserom i skelom, pa do kanua. Kada je riječ o kulturnoj baštini, zacijelo je najznačajnija srednjovjekovna utvrda Stari grad u kojoj se nalazi i Muzej grada Đurđevca, a unutar njega i galerija **Ivana Lackovića Croate** u kojoj se svake godine organiziraju izložbe svjetski poznatih umjetnika poput **Chagalla**, **Picassa**, **Dalija**, **Miróa**..., te razne manifestacije među kojima je svakako najpoznatija (uprizorena) *Picokijada*, najveća hrvatska predstava na otvorenom u kojoj sudjeluje više od 400 aktera i kojoj posljednja tri dana lipnja obično prisustvuje pedesetak tisuća ljudi.

»Za *Picokijadu* je vezana jedna od najljepših hrvatskih legendi koja seže još iz srednjeg vijeka. Naime, u vrijeme turskih osvajanja utvrda u Đurđevcu je bila prva crta obrane nakon pada Beograda, Osijeka i Virovitice i upravo je tu bila granica između Orijenta i Zapada. Prema toj legendi mi smo se od jačeg i brojnijeg neprijatelja obranili: na nagovor mudre starice kapetan grada je ispalio posljednjeg *picoka* na tursku vojsku, kako bi ih uvjerio da mi imamo hrane u izobilju. I to je upalilo jer su se silnici povukli i otišli slavu i harač tražiti negdje drugdje«, ukratko nam Fuček objašnjava djelić povijesti grada u kom živi.

Utvrda Stari grad nalazi se na nekih 150 metara od središta grada, a na izlazu iz nje s desne strane nalazi se nešto što je djeci najzanimljivije, a na što ni odrasli ne ostaju ravnodušni. Riječ je o kompleksu pod nazivom *Hrvatska sahara* u kom su, u pravom mini Zoološkom vrtu, svoje novo stanište našle dvogrbe deve iz pustinje Gobi, jednogrba arapska, dvije ljame, emui, magarci, koze, jarci i, naravno, *picoki*, odnosno pijetlovi. U vezi s ovim jedna važna informacija za djecu: deve su izuzetno pitome i same prilaze da ih se mazi, ženska ljama također ali je muški malo svojeglav i voli se producirati; emui vode svoju politiku, a svi ostali – uključujući i *picoke* – su izuzetno mirni.

I okoline

Ivan Vidaković, koji je i sam (bio) član Dobrovoljnog vatrogasnog društva Stari Žednik, ostao je zadivljen vozilom i opremom Vatrogasaca Đurđevac koji su bili angažirani za snimanje milenijske fotografije **Šime Strikomana** u utvrdi riječima kako ni sam grad Subotica ne raspolaže modernijim. Fascinacija se tu, međutim, ne završava jer Đurđevac ima i vrlo lijepi hotel *Picok* (s četiri zvijezdice), koji gostima na raspolganje nudi i teretanu, bazen, wellnes i spa centar. Po sebi se podrazumijeva da do njega dolazite uredno popločanim i lijepo osvijetljenim ulicama, a nađete li se u Đurđevcu četvrtkom nikako ne treba propustiti niti posjet tržnici, koja, osim otvorenog, ima i svoj lijep, moderan i funkcionalan zatvoreni dio zvani *Podravinoteka*. Posebno zanimljiv dio je onaj u kom su skoncentrirani proizvodi sedamnaestero obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i koji, osim hrane i pića (med, bučino, ulje, suhomesnati proizvodi, vina, rakije...), nude i vrlo lijepe suvenire s motivima karakterističnim za Podravinu.

Odlučite li se za posjet Dravi, nezaobilazna stanica je etno kuća u Ferdinandovcu u kojoj se doslovno osjećate kao u kleti iz vremena *Gruntovčana* ili čak i *Mejaša* prije njih. Svaka od starinskih kuća je muzej sam za sebe, plus izložbena galerija unutra, a ako svoj dolazak još i najavite, dočekat će vas proizvođači meda ili sira, a moguće i sam kuhar sa svježom ribom iz oko kilometar udaljene Drave. Budete li imali sreće (ako idete u grupi) do rijeke ćete kao nekad sa salaša »u varoš«: na prikolici koju vuče traktor. A na Dravi... Brod. Pa uz njega vezan gliser (tko i na taj način želi ploviti njome). Pa onda, zbog cik-cak granice, malo ti pogled pada na Mađarsku, pa onda opet Hrvatska i nikad ne znaš što je što.

Ono što vjerojatno malo kog turista zanima, ali stanovnike Đurđevca svakako jako, jest pitanje koliko je turizam samoodrživ. Fuček na ovaj upit odgovara da su se u ovu gospodarsku granu uključili mnogi mještani: od proizvođača poljoprivrednih proizvoda, rukotvorina i suvenira, preko privatnika koji omogućuju rafting, paraglajding ili neki drugi atraktivni sadržaj ili pak ugostitelji, pa do samoga Grada:

»Mi gotovo svakog vikenda imamo nekakav kulturni ili turistički sadržaj. Prema podacima kojima raspolažem, godišnje Đurđevac posjeti oko sto tisuća gostiju, od kojih je *Picokijada* naravno najposjećenija. Na jednodnevne ili dvodnevne izlete dolazi nam veliki broj djece i umirovljenika, a, kako ste i sami vidjeli, nudimo sadržaje zanimljive i za bicikliste ili pak one koji jednostavno vole boraviti u prirodi, uključujući tu i lovce i ribiče... Pa ipak, smatram da smo mi još uvijek nerazvijena turistička destinacija i da nam je na raspolaganju dosta mogućnosti za unaprjeđenje. A kada je riječ o novcu, da: turizam je kod nas samoodrživa grana i u njemu je sedamdeseteak zaposlenih i oni svakoga mjeseca moraju zaraditi svoju plaću«.

I nakon toga povratak. A na ulazu u Bajmak iz pravca Sombora glavna cesta slabo osvijetljena, mnoštvo napuštenih kuća ispred kojih buja trava i žbunje, pločnici poput planinskih staza... Kakav hotel, kakvi vatrogasci (dobili polovno vozilo iz Slovenije), kakav muzej... Razlog: Bajmak ne raspolaže svojim novcem. A, kao i Čantavir, veći je od Đurđevca.

Zlatko Romić

Naši gospodarstvenici (CCVII.)

Restoran *Thyme* – kada strast prema hrani postane poslovni pothvat

»Želimo biti prepoznatljivi po kvaliteti jer ne pravimo kompromise kada su u pitanju svježina i kvaliteta namirnica. Vremenom ćemo prilagođavati jelovnik sezoni i koristiti lokalne proizvode. Time ćemo imati kvalitetniju ponudu, ali i podržati lokalne proizvođače«, ističe Ana Marija Babičković

Subotica je dobila novi restoran koji donosi dašak inovativnosti u kulinarsku ponudu grada – riječ je o restoranu *Thyme*, smještenom u Ulici Vladimira Nazora 6, koji je otvorio svoja vrata 20. listopada ove godine. Iza ovog uzbudljivog projekta stoji gospodarstvenica **Ana Marija Babičković**. Nakon što smo nedavno pisali o njoj kao finalistici popularnog kulinarskog showa *MasterChef*, ovoga puta uživali smo u razgovoru u njezinom novom restoranu, čije nam je otvaranje s ponosom najavila prošlom prilikom.

Ana Marija nam je detaljno objasnila kako je njezin put do otvaranja restorana bio istovremeno kratak i dugotrajan. Cijeli projekt, kako kaže, uspješno su realizirali u samo četiri do pet mjeseci aktivnog rada, iako je ideja o restoranu prisutna u njezinom životu već više od desetljeća. Čekao se pravi trenutak, trenutak kada će se životne okolnosti posložiti na način koji će omogućiti ostvarenje njezina dugogodišnjeg sna. Nakon sudjelovanja u *MasterChefu* Ana Marija je osjetila kako se sve kreće u pravom smjeru i vodi je prema njenom cilju.

»Uz veliku potporu supruga, zajedno smo krenuli u realizaciju – koliko god ovo bio moj projekt, toliko i on ima svoj udio u njemu. Bez njegove potpore sigurno ne bih uspjela«, naglašava Ana Marija, ističući kako je ovo zapravo obiteljski restoran u punom smislu te riječi.

Dodaje da je suprugova podrška bila ključna, jer su zajedno kročili u ugostiteljski svijet s mnogo optimizma i uzajamnog razumijevanja. Priznaje kako su joj iskustva iz *MasterChefa* mnogo pomogla u karijeri, no ističe da vođenje restorana i sudjelovanje u kulinarskom showu ipak nisu usporedivi.

»To je bilo predivno druženje s ljudima koji dijele ljubav prema gastronomiji, dok je upravljanje restoranom posve druga priča. Natjecanje je povezalo moju ljubav prema kuhanju s ekonomskom strukom i približilo me ljudima iz kulinarskog svijeta, što je bila odlična odskočna daska. Danas od tih ljudi učim, makar i indirektno«, kaže Ana Marija.

Dodaje kako su joj prijateljstva i kontakti iz showa omogućili nova iskustva, koja su izuzetno dragocjena u poslu s hranom.

Koncept i njegova jedinstvenost

Koncept restorana temelji se na street foodu, odnosno uličnoj hrani. Ana Marija i njezin tim prilagodili su neka od poznatih svjetskih jela, rekonstruirajući ih i dodajući im osobni pečat, uz modernu prezentaciju koja donosi svježinu u lokalnu gastronomsku scenu. Osim pažnje posvećene jelima, veliku važnost pridaju i komunikaciji s gostima, s namjerom da ih educiraju o svakom jelu i sastojcima koje koriste. »Puno se baziramo na objašnjavanju samih jela i namirnica koje ulaze u pripremanje istog, a mislim da nas to, zajedno s jedinstvenim menijem, izdvaja od drugih restorana u Subotici. Ovdje nedostaje ovakav koncept, pa smo htjeli gradu ponuditi novo iskustvo, moderniju i inovativniju

verziju finih jela i poslastica«, objašnjava Ana Marija, naglašavajući da su reakcije gostiju za sada izuzetno pozitivne.

Mnogi su privučeni upravo ovim novim pristupom koji uvažava sve aspekte jednog kulinarskog doživljaja, od pripreme do same prezentacije jela. Na pitanje o omiljenim jelima s menija Ana Marija ističe kako je desert kokos i marakuja, koji je obilježio njezin put u finalu *MasterChefa*, postao najprodavaniji, jer ga mnogi žele probati.

»To je za mene poseban desert i drago mi je što gosti prepoznaju njegovu vrijednost. Također *gomboce* ne mogu izostaviti s liste mojih omiljenih jela jer je to toliko tipično vojvođanski recept koji je karakterističan za naše krajeve. Bez obzira na to, gledali smo da ih modificiramo kako bismo uradili nešto drugačije sa samim *gombocima* i osvježili ih modernijim sjajem«, govori nam Ana Marija Babičković.

Odabir namirnica i dobavljača

Ana Marija ističe kako vrlo pažljivo biraju namirnice, a posebnu važnost pridaju kvaliteti i svježini sastojaka.

»Želimo biti prepoznatljivi po kvaliteti jer ne pravimo kompromise kada su u pitanju svježina i kvaliteta namirnica. Vremenom ćemo prilagođavati jelovnik sezoni i koristiti lokalne proizvode. Time ćemo imati kvalitetniju ponudu, ali i podržati lokalne proizvođače«, ističe Ana Marija, dodajući kako vjeruje da će suradnja s lokalnim proizvođačima dodatno obogatiti njihov jelovnik i ojačati vezu s lokalnom zajednicom.

Govori nam kako će redovito prilagođavati meni, kako bi uvijek nudili nešto novo i interesantno svojim klijentima. Priznaje da joj je sudjelovanje na *MasterChefu* pomoglo u prepoznatljivosti, iako je u svijetu kulinarstva prisutna od završetka fakulteta.

»Prvo sam se okušala u keteringu kao osobnom biznisu, no zahvaljujući *MasterChefu* ta je ideja prerastala u otvaranje restorana. Show mi je pomogao proširiti poznanstva i izvan Subotice, čime sam postala prepoznatljivija i van granica svog grada.«

Balansiranje privatnog i poslovnog života

Trenutno je sva pažnja usmjerena na restoran, a balans između privatnog i poslovnog života tek treba pronaći. Zahvaljujući suprugovu razumijevanju, ali i podršci roditelja i brata, Ana Marija lakše nalazi ravnotežu u ovom napornom razdoblju.

»Svaki početak je težak, ali svakim danom sve više vidimo kako se stvari slažu na svoje mjesto. Uspostavljanje poslovanja traži mnogo posvećenosti, no obitelj nam je velika potpora«, priznaje ona, ističući kako joj uključivanje obitelji u određenom obliku pomaže da se lakše nosi s izazovima koje donosi pokretanje vlastitog biznisa.

Ana Marija ističe kako se suočila s brojnim izazovima, posebno s papirologijom i rokovima, dok su postavljali temelj za poslovanje.

»Savjetujem mladima koji žele ući u svijet gastronomije i vlastitog biznisa da se naoružaju strpljenjem i posvete planiranju svakog detalja«, kaže ona, naglašavajući da je važno zadržati fokus na cilju i ne dopustiti da ih sitnice pokolebaju.

»Sve se može riješiti, a vizija i misija ključni su segmenti uspjeha. Svaki problem ima rješenje, samo je važno posvetiti se pronalaženju rješenja«, zaključuje Ana Marija, dodajući da mladi trebaju biti spremni na rad i upornost kako bi ostvarili svoje poslovne ciljeve.

I. U.

Alaj igram i pivat znadem!

ŠOKCI | BAŠTINA

subota, 9. 11. 2024. u 19 sati

Dom kulture Sonta

sudjeluju: KPHZ „Šokadija" Sonta | KUDH „Bodrog" Monoštor

HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević" Bereg | HKU „Antun Sorgg" Vajska

HKUPD „Matoš" Plavna | UG „Tragovi Šokaca" Bač | UG „Urbani Šokci" Sombor

pokrovitelji: Cro Fond, HRIJEČ

Trio Flamma u Rumi

RUMA – U crkvi Uzvišenja sv. Križa u Rumi večeras (petak, 8. studenoga) će biti održan koncert ansambla *Trio Flamma*. Ansambl čine **Milan Stančić** – bariton, **Đorđe Milošević** – violončelo i **Milica Sabljić** – orgulje.

Koncert se održava u okviru projekta »Musicae spirituales concentus«, čiji je nositelj župa Uzvišenja svetog Križa. Početak je u 19 sati.

Književne veze Mostara i Subotice

MOSTAR – Društvo hrvatskih književnika Herceg Bosne organizira XXV. *Humske dane poezije* koji se održavaju od 19. listopada do 22. studenoga u Orašju, Mostaru i Tomislavgradu. U pitanju je najveća pjesnička manifestacija Hrvata u BiH, a na njoj će prvi puta (8. i 9. studenoga) sudjelovati i hrvatski književnici iz Srbije – **Mirko Kopunović**, **Nevena Baštovanović** i **Katarina Čeliković**, u organizaciji ZKVH-a i NIU *Hrvatska riječ*. U sklopu manifestacije od 2007. održava se i znanstveni skup *Ikavski skup* koji se bavi proučavanjem i promicanjem ikavskog govora hrvatskog jezika.

Šokci i baština u Sonti

SONTA – Zajednička manifestacija udruga šokačkih Hrvata u Srbiji *Šokci i baština* bit će održana u subotu, 9. studenoga, u Domu kulture u Sonti, s početkom u 19 sati. U programu će nastupiti udruge iz Sonte, Plavne, Vajske, Bača, Sombora, Berega i Monoštora.

Manifestaciju organiziraju Hrvatsko nacionalno vijeće i Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji *Cro-Fond*, uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU-a *Hrvatska riječ*.

Djela Balinta Vujkova na *Interliberu*

ZAGREB – Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Hrvatska čitaonica Subotica predstavljaju ediciju *Izabrana djela Balinta Vujkova* u utorak, 12. studenoga, na sajmu knjiga *Interliber* u Zagrebu. Predstavljanje će biti održano na štandu *Školske knjige, s početkom* u 15 sati.

O ediciji će govoriti recenzentica dr. sc. **Sanja Vulić**, urednica edicije, ravnateljica Zavoda **Katarina Čeliković** te korektor i član uredništva **Mirko Kopunović**. Moderatorica je predsjednica *Hrvatske čitaonice Subotica* **Bernadica Ivanković**.

Spomen ploča Alagi i Vidakoviću

LEMEŠ – Povodom 100. obljetnice rođenja svjetski poznatih znanstvenika i hrvatskih akademika, teorijskog fizičara **Gaje Alage** (Lemeš, 3. 7. 1924. – Zagreb, 7. 9. 1988.) i šumarskog genetičara **Mirka Vidakovića** (Lemeš, 29. 10. 1924. – Zagreb, 15. 8. 2002.) Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje u četvrtak, 14. studenoga, svečani program u njihovom rodnom mjestu Lemešu.

Program počinje u 16 sati misom u mjesnoj crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije. U 16.45 sati je otkrivanje spomen-ploče dvojici velikana i sadnja hrasta lužnjaka pokraj škole, a u 17.30 sati slijedi svečana akademija u Domu kulture. Program se priređuje u suradnji s OŠ *Bratstvo – jedinstvo* i mjesnim HBKUD-om *Lemeš*, a odvija se u okviru projekta *Godine novog preporoda*.

Poziv za slanje rukopisa

SUBOTICA – Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ* poziva književne autore i autorice iz Srbije koji stvaraju na standardnom hrvatskom jeziku ili dijalektalnim govorima Hrvata da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihove moguće objave u idućoj, 2025. godini. Rukopise je potrebno poslati u elektroničkom obliku (Word dokument) na e-mail: *naklada@hrvatskarijec.rs*. Rok za slanje rukopisa je do 30. studenoga 2024. godine. O uvrštenju rukopisa u nakladnički plan za 2025. godinu odlučivat će Nakladničko vijeće NIU *Hrvatska riječ*. Recenzije, predgovori i pogovori se ne zahtijevaju. S autorima se sklapa ugovor o međusobnim pravima i obvezama, a prispjeli rukopisi ne vraćaju se autorima.

Dejan Prćić, koscenarist serije *Sablja*

Televizija me je oduvijek fascinirala

Kad sam počeo istraživati, i u radu s Vladom i Goranom, shvatio sam da je Đinđić za ljude postao heroj i nada tek nakon što je ubijen, a da je za života imao veoma malo podrške i razumijevanja. U suštini, mnogo bolje razumijem sadašnji trenutak, zbog čega smo tu gdje jesmo

Protekle subote, 2. studenoga, gledatelji ispred malih ekrana mogli su na prvom kanalu RTS-a pogledati televizijsku premijeru serije *Sablja*, a samo dan kasnije i drugu epizodu. Ovaj politički triler o atentatu na srpskog premijera **Zorana Đinđića** privukao je ogromnu pažnju u čitavoj regiji još i prije svog prikazivanja. Javili su se europski i regionalni festivali, te je serija pokupila brojne pozitivne kritike, a usput i nagrade na festivalima u Cannesu i Brnu. Vrijedi istaknuti kako je na po-

Foto: Damir Dervišagić

znatom festivalu serija u Cannesu nagrađena za najbolju interpretaciju cjelokupnog glumačkog ansambla. Kroz osam epizoda *Sablja* prati događaje vezane za ubojstvo premijera Zorana Đinđića i situaciju u zemlji prije i nakon 12. ožujka 2003. godine. Glavnu ulogu premijera tumači **Dragan Mićanović**, a pored njega u seriji su još i **Milica Gojković**, **Ljubomir Bandić**, **Tihana Lazović**, **Sergej Trifunović** i mnogi drugi. Režiju serije potpisuju **Goran Stanković** i **Vladimir Tagić** koji zajednički potpisuju scenario s **Majom Pelević**, **Marjanom Alčevskim** i **Dejanom Prćićem** koji je naš sugovornik.

Rad na *Sablji*

Kako nam Prćić otkriva, rad na scenariju koji će na kraju iznjedriti *Sablju*, trajao je godinama, a inspiraciju i informacije o atentatu crpjeli su iz raznih izvora. Usput, otkrio nam je i kako to točno izgleda proces rada na scenariju za seriju:

»Proces pripreme podrazumijevao je mnogo istraživanja, čitanja, gledanja emisija. Koristili smo sve moguće izvore koji su zasnovani na činjenicama. Tu prije svega mislim na transkripte sa suđenja, policijske spise i dokumente. Zatim dokumentarne emisije *Insajder* koja je veoma detaljno obradila dosta toga vezanog za atentat u čak 28 epizoda koje svakako vrijedi pogledati. Tu su i knjige od kojih bih izdvojio *Atentat na Zorana Đinđića* novinara *Vremena* **Miloša Vasića**, knjige **Mileta Novakovića**, policijskog inspektora koji se borio protiv organiziranog kriminala i bio jedan od policajaca koji su rasvjetljavali ubojstvo premijera Đinđića. Na scenariju se radilo veoma dugo. Tu prije svega mislim na kreatore i redatelje serije Gorana Stankovića i Vladimira Tagića koji su počeli s radom još 2019. godine, zatim koscenariste Maju Pelević i Marjana Alčevskog koji su napisali prve tri epizode. Sveukupno, rad je trajao između četiri i pet godina, a ja sam se uključio tijekom 2021. godine i bio sam u projektu s kreatorima i koscenaristima Tagićem i Stankovićem dok rad na scenariju nije završen početkom 2023. Proces rada u suštini podrazumijeva čitanje, istraživanje, razgovaranje s ljudima, a potom pisanje. Radili smo u kontinuitetu, provodili dosta vremena na sastancima u takozvanom writer's roomu po šest-sedam sati dnevno čitajući scenarij, razgovarajući o promjenama, idejama, a potom kada se to završi potrebno je doći kući i pisati i sve tako ukrug dok se ne dođe do finalnih verzija«.

Rad na ovoj priči osvijetlio mu je, kaže, pojedinosti iz Đinđićevog života kojih nije bio svjestan, ali kako napominje, ne zna što bi izdvojio kao »najzanimljivije« u cijeloj priči o atentatu jer se u suštini radi o »jednom mračnom

događaju koji nas je sve obilježio, a da smo toga manje ili više svjesni«.

»Kao netko tko je imao nepunih osam godina kada se atentat dogodio dugo sam mislio kako je Zoran Đinđić imao veliku podršku budući da su nakon njegovog ubojstva mnogi shvatili da stvari nisu bile onakvima kakve su se činile. Kad sam počeo istraživati u radu s Vladom i Goranom, shvatio sam kako to nije bio slučaj, da je on za ljude postao heroj i nada tek nakon što je ubijen, a da je za života imao veoma malo podrške i razumijevanja. U suštini, mnogo bolje razumijem sadašnji trenutak, zbog čega smo tu gdje jesmo, te da promjene koje su nama kao društvu potrebne, prije svega, trebaju početi u svakome od nas pojedinačno. Jedno je vjerovati i misliti da si dobar, a drugo je iskreno pogledati samog sebe i zapitati se je li to doista točno. Kada bi ljudi bili iskreni prema sebi, vidjeli bi kako nije sve što radimo toliko dobro«, kaže Prćić.

Proces važniji od rezultata

Osim *Sablje*, Prćić je prethodno radio i na scenarijima za serije poput *Tajne vinove loze* i *Nečista krv.* Iako se radi o tri potpuno različite serije, kaže kako je na svakom projektu naučio nešto novo:

Serija *Sablja* (foto: promo)

»Prije svega da je proces mnogo važniji od rezultata. Naravno da je lijepo kada ste zadovoljni krajnjim rezultatom, ali bih podsjetio da scenaristi dugo čekaju dok ne vide rezultat svog rada u formi snimljenog i montiranog materijala. Kada filmska ekipa uđe u proces priprema i snimanja, zatim montaže i post-produkcije, mi scenaristi smo već na nekom drugom projektu, u nekoj drugoj priči, te kada film ili serija imaju svoju premijeru prođe najmanje godinu dana od našeg rada na tom projektu, a da ne govorim da u nekim slučajevima (i to nerijetko) prođe i po dvije, tri, četiri pa nekad i pet godina. Dakle, najvažnije je uživati u samom procesu, da u svemu što radite nađete nešto s čim se možete poistovjetiti, te bespogovorno i usredotočeno raditi na materijalu. Također, kada su serije u pitanju (pa i filmovi) radi se o kolektivnom činu u koji je uključeno na kraju sveukupno preko 150-200 ljudi i svi ti ljudi su zaslužni za kvalitetu ili nekvalitetu nekog projekta. Ponavljam: ponosan sam na svaki projekt na kojem sam imao priliku dati sve od sebe da, barem u formi scenarija, bude najbolji što može«.

Dramaturgija i scenaristika

Dejan Prćić rođen je i odrastao u Subotici, gdje je i živio sve do početka studija u Beogradu. Diplomirao je na Fakultetu dramskih umjetnosti na katedri za dramaturgiju 2018. godine, a 2020. je završio i master studije na istoj katedri. Trenutačno se bavi najviše scenaristikom, odnosno pisanjem za televiziju i film. Kako kaže, u dramaturgiji i scenaristici našao se nakon što je shvatio kako gluma nije za njega. Tijekom studija radi kao dramaturg s kolegama kazališnim rediteljima na njihovim ispitnim vježbama, kasnije predstavama, ali i kratkometražnim filmovima. Pojasnio je i što je točno razlika između scenarija za kazalište i za igranu formu.

»Nakon diplomiranja sam nekako prirodno nastavio rad na nekoliko profesionalnih kazališnih predstava kao dramaturg i autor adaptacija za scenu, a paralelno sam se bavio i pisanjem adaptacija za radio. Tek od 2020. sam prvi put počeo baviti se scenarijem za serije. Što se tiče razlike u radu, one se nalaze prije svega u formi. Kazalište zahtijeva dramski tekst koji nudi daleko veću slobodu. Riječ, odnosno replika (dijalog), oblikuje i prostor i vrijeme i radnju, kao i likove i to je sve što imate kada je dramski tekst u pitanju. Scenarij za igranu formu, pod uvjetom da ona nije eksperimentalna, ima jednu uvjetovanost, a to je da sve što snimite ima elemente realizma u sebi. Dakle, ako se radnja događa u knjižnici, vi opisujete knjižnica i u nju stavljate određenu radnju. Međutim, radnja, sukob, likovi, to su sve zakonitosti koje su odavno uspostavljene i važe za bilo koju dramsku formu. Što se tiče mojih preferencija, televizija me je oduvijek privlačila i na neki način fascinirala. Za dramsko pisanje ne osjećam da sam spreman i mislim da će proći još neko vrijeme dok ne osjetim da sam za tako što sposoban. Ako ikada i dođe to vrijeme. Uglavnom, sve dok je predložak dobar i dok su ljudi s kojima radim posvećeni i kvalitetni – forma je zaista manje važna«, ističe naš sugovornik.

Osim pisanja scenarija, Dejan je idejni tvorac i prvi urednik *Filmoskopije* – portala filmske kritike, eseja i intervjua. O serijama i filmu pisao je i za *Kužiš?!*. Hobi mu je trčanje, a jedna od želja za budućnost – istrčati polumaraton. Mnogo čita, interesiraju ga povijest, psihologija, antropologija...

»Slušam i podkaste koji govore o raznim povijesnim periodima, pogotovo kada je Balkan u pitanju. Mada, moram priznati da sam oduvijek bio kampanjac pa sam tako kampanjac i sa svojim slobodnim vremenom. Trenutno gledam seriju *The Bear* i mogu je svima preporučiti, a što se filmova tiče, gledam dosta komedija jer mi je to potrebno i trenutno me najviše opuštaju«, kaže on.

Ivan Benčik

Nova knjiga dr. sc. Milana Bošnjaka

Hrvatska nacionalna manjina – status i perspektiva

U nakladi Hrvatske matice iseljenika iz Zagreba objavljena je nova knjiga dr. sc. **Milana Bošnjaka** pod naslovom *Hrvatska nacionalna manjina – status i perspektiva.* U pitanju je monografija sociokulturne tematike koju krasi potpuno suvremeni narativ o tom dijelu hrvatskog etničkog korpusa u 12 zemalja srednje i jugoistočne Europe (među kojima su i Hrvati u Srbiji). Zbirka je ovo odabranih eseja, članaka, studija i prigodnih zapisa o hrvatskoj manjini proizašla iz autorovih neposrednih uvida u društvene, političke i kulturne prilike u tim državama.

Veze s maticom

Hrvatska manjina živi u sljedećim zemljama: Austrija, Bugarska, Crna Gora, Češka, Italija, Kosovo, Mađarska, Rumunjska, Sjeverna Makedonija, Slovačka, Slovenija i Srbija. Kako ne postoji općeprihvaćena definicija nacionalnih manjina u Europskoj uniji, pa tako ni u zemljama gdje višestoljetno zatječemo hrvatsku manjinu, autor ove zbirke članaka Milan Bošnjak nastoji skicirati postignuća prekogranične kulturne, znanstvene i obrazovne suradnje Hrvatske s ljudima hrvatskih korijena u tome geografskom prostoru, pretežno uz programe Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske (SDU) i Hrvatske matice iseljenika (HMI), koji su namijenjeni očuvanju identiteta, materinskoga jezika, povijesti i kulture u konkretnoj manjinskoj zajednici. Autor je posebno usredotočen na strateške projekte Vlade Hrvatske koje provodi SDU među Hrvatima izvan Hrvatske. Potonji projekti proteklog su desetljeća, na koje je autor Bošnjak prema području svoga profesionalnog djelovanja i osobno zainteresiran, stvorili izrazito pozitivno ozračje za provedbu svekolike suradnje u tom vrlo šarolikom jezičnom i kulturnom arealu i nadasve raznolikom okviru političko-pravne manjinske zaštite, čija se fleksibilnost u odnosu na potpisane međunarodne konvencije Vijeća Europe razlikuje od države do države.

Pažljivi čitatelj saznat će ponešto o prednostima i nedostacima izdvojenih modela manjinske regulative, kako u 12 europskih zemalja gdje živi hrvatska manjinska zajednica tako i o specifičnostima modela manjinske zastupljenosti koji primjenjuje Hrvatska za predstavnike 22 manjine koje žive na njezinu državnome teritoriju.

Izgradnja institucionalne skrbi

Sažeto, ova zbirka od osam članaka usmjerena je ponajprije na tri ključna zadatka. Prvo, ukratko nastoji prikazati institucionalnu izgradnju cjelokupne skrbi moderne hrvatske države prema vlastitoj nacionalnoj manjini u europskom okruženju, koja je ojačala posljednjih desetak godina (2014. – 2024.).

Drugo, na vremenskoj liniji od pola tisućljeća želi skicirati složenost i društveno-povijesnu uvjetovanost hrvatskih etnokulturnih zajednica označenih pojmom *nacionalne manjine* te izostanak njezine šire prihvaćene manjinske zbilje u društvenoj praksi domicilnih sredina (primjerice u Sloveniji).

Treće, želi istaknuti djelovanje međuvladinih mješovitih odbora za zaštitu nacionalne manjine/nacionalnih manjina, izdvojivši uzorne prakse, i to između Hrvatske i Mađarske, ali i fascinantno manjinsko zakonodavstvo koje se primjenjuje u Hrvatskoj. Sva tri zadatka, po riječima nakladnika **Mije Marića**, trebala bi poslužiti oblikovanju višedimenzionalnoga kulturnog i društvenog okvira za

kritičko propitivanje zastupljenosti nacionalnih manjina s obje strane granice na parlamentarnoj razini u europskom susjedstvu, kao što je to riješeno u Hrvatskoj, uz temeljnu svrhu (bez reciprociteta) što uspješnije integracije u dvojezične/višejezične sredine našijenaca uz poticajne uvjete za očuvanje jezičnog i kulturnog identiteta hrvatske nacionalne manjine.

Četvrt milijuna manjinaca

Ova promatrana skupina, teritorijalno raspršena u 12 zemalja, trenutačno ima ukupno četvrt milijuna (250.000) pripadnika unatoč višestoljetnim integracijskim i asimilacijskim procesima. Razvojne perspektive kulturnog i društvenog stvaralaštva u tome hrvatskome manjinskom perimetru podupire 15 diplomatsko-konzularnih predstavništava Hrvatske: 12 veleposlanstava u glavnim gradovima tih država te triju generalnih konzulata u Pečuhu, Subotici i Kotoru. Sve zemlje u kojima živi hrvatska manjina članice su Vijeća Europe, poput Hrvatske.

Zaključno, radovi Milana Bošnjaka služe sistematizaciji dosadašnjih temeljnih programskih i analitičkih postupaka ustavljenih posljednjih deset godina kroz djelovanje SDU-a i starije HMI (utemeljene daleke 1951.) pa nedvojbeno mogu biti korisni čitateljima, osobito budućim kreatorima međudržavne kulturne, znanstvene i obrazovne suradnje/razmjene, čije polje interesa obuhvaća stvaralaštvo i općenito život Hrvata izvan Hrvatske – od različitih instituta do fakulteta, kulturnih, sportskih i gospodarskih ustanova pa sve do raznih organizacija civilnog društva s obje strane granice. Mjestimičan izlazak iz ovih tematskih okvira Bošnjak opisuje kao dopunu navedenim vlastitim radnim zadacima, a ne kao otvaranje novih pitanja o kojima bi trebalo razmišljati, i to ne samo zbog ograničenoga opsega knjige, nego i zbog tematike jasno određene u naslovu ove zbirke radova o statusu i perspektivama četvrt milijuna Hrvata koji stoljećima žive izvan matične zemlje u višejezičnom europskom susjedstvu. Stručnjacima se preporučuje poticanje obrazovnih i kulturnih programa koji podržavaju dvojezično obrazovanje i potiču ovladavanje i autohtonim manjinskim jezikom. Prema autorovim uvidima i uvidima HMI-ja – u tom prostoru djeluje više od 220 hrvatskih udruga.

Knjigu je uredila **Vesna Kukavica**, rukovoditeljica Odjela za nakladništvo. Recenzenti knjige su dr. sc. **Željko Holjevac** i dr. sc. **Marina Perić Kaselj**. Knjiga je opremljena fotografskom građom, sadrži izabranu literaturu te predmetne međunarodne dokumente s manjinskom tematikom i ostala usporedbena internetska vrela, uz popis institucija i udruga hrvatske nacionalne manjine u 12 država.

Izvor: HMI; priredio: D. B. P.

Online kultura

Veliki albumi hrvatske glazbe

Detaljne priče o najpoznatijim i najuspješnijim albumima hrvatske popularne glazbe (od **Ive Robića** i **Arsena Dedića**, preko **Dina Dvornika** i »Magazina«, do »Pavela« i »Je Veux«) sad su dostupne na Youtube kanalu službe ZAMP Hrvatskog društva skladatelja. U suradnji s CMC TV-om glavni akteri 44 velika albuma nastala kroz posljednjih 70 godina, proteklih su godinu dana otkrivali kako su nastali albumi koji su obilježili hrvatsku glazbu. Ovaj edukativno-zabavni serijal najnoviji je u nizu kojim HDS ZAMP i CMC TV promoviraju i podsjećaju na uspješno stvaralaštvo autora, tekstopisaca, aranžera, producenata i njihovih suradnika. Kroz desetominutne epizode serijala prodefiliralo je više od stotinu sugovornika. Oni su podijelili vlastite uspomene i razmišljanja o albumima koji su pomaknuli komercijalne ili umjetničke granice, te u javnosti definirali zvuk i imidž njihovih izvođača i autora. Listu velikih i najutjecajnijih albuma otvorio je prvi LP album *Pjeva vam Ivo Robić*, nakon kojeg se nižu albumi glazbenih veličina kao što su **Arsen Dedić, Josipa Lisac, Tereza Kesovija, Mišo Kovač** ili **Oliver Dragojević**. Na popis *Velikih albuma* uvrštena su i neka od antologijskih rock i hip-hop izdanja bendova kao što su

»**Parni valjak**«, »**Prljavo kazalište**«, »**Haustor**«, »**Majke**«, »**Hladno Pivo**« ili »**TBF**«. Popis uključuje i uspjehe zabavne pop, disko ili funk glazbe iz 80-ih i 90-ih godina koje su stvorili **Dino Dvornik, »Denis & Denis«, »Magazin«, »Aerodrom«, »Novi fosili«** ili **Tajči**. Uz još uvijek aktivna imena poput **Gibonnija, Damira Urbana, Darka Rundeka, Petra Graše** i **Nene Belana,** svoje mjesto na listi su našli i albumi glazbenika mlađe generacije raznih žanrova: tako su svoja izdanja predstavili **Vojko V** ili **Mia Dimšić** te bendovi »**Pavel**«, »**Chui**« i »**Silente**«.

(ZAMP)

Duhovna obnova svećenika u Srijemu

Duhovnu obnovu za svećenike Srijemske biskupije 4. studenoga predvodio je o. **Marijan Steiner**, član Družbe Isusove iz Beograda. On je, nakon pozdravnih riječi biskupa mons. **Fabijana Svaline**, održao predavanje na temu *U nebo kroz čistilište*.

U prvom dijelu izlaganja o. Steiner je govorio o eshatonu, koji etimološki potječe od grčke riječi eshata, koja znači posljednje, posljednje stvari. Kazao je kako je eshaton za nas na zemlji nedokučiv i skriven, sve do trenutka smrti, kada se čovjek svega lišava i dolazi pred Boga sam. To je trenutak istine u našem životu. Naglasio je kako nikako ne smijemo banalizirati Nebo, praveći se da smo sve primili. O Nebu trebamo govoriti, ali ne zato što o njemu znamo sve, nego zato što imamo povjerenja u Onoga koji ga obećava. A do Neba vode »Uska vrata, strmi put«, citirao je Isusa. Istaknuo je dva glavna vidika biblijske eshatologije: »ja sam i ja s drugima, čovjek osobno i u zajednici«.

Kazao je, također, kako cijeli ljudski rod vjeruje u zagrobni život, u kojemu nastavlja živjeti čovjekova duša, koja je jedna i jednostavna, nema dijelova, pa se ne može raspasti kao tijelo. I po tome je čovjek uzvišenije biće od životinje, koja toga nema.

Kako prenosi mrežna stranica Srijemske biskupije, predavač je govorio i o čistilištu uz napomenu da se Crkva tih duša koje su tamo sjeća svaki dan u misi. Kazao je kako ne znači da je u Nebu netko tko umre pomiren s Bogom, bez smrtnog grijeha, jer je možda umro s grešnim nagnućima, navezanosti na neki laki grijeh, od čega se treba očistiti. Teški grijeh Bog oprašta po svom milosrđu u ispovijedi, ali vremenite kazne ostaju. Ispaštamo ih na ovome svijetu prihvaćenjem teškoća i nepravdi, jer ništa nečisto ne može ući pred Boga. A biti s Bogom je jedino što čovjeka ispunja i smiruje. On je stvorio dubine

ljudskog srca i samo ih On može ispuniti. Ali, samo nakon očišćenja blaženo gledanje može biti potpuno.

Duša u čistilištu nije osamljena kao duša u paklu, koja se nije odrekla smrtnih grijeha. Dušu u čistilištu prati molitva Crkve. Voditelj obnove podsjetio je kako u svakom trenutku treba biti spremna za susret s Bogom, jer ništa nije tako sigurno kao smrt. A što je čovjekova ljubav prema Bogu veća, koja se očituje u čestitosti života, to je manje straha od smrti, jer straha u ljubavi nema. Kao važno, istaknuo je i da duše mole za nas, kao što mi molimo za njih. Put čišćenja je pokora koja se čini u zajedništvu Crkve, a to traje i onkraj groba. Tako je istaknuo bitnu dimenziju ehatologije, a to je zajedništvo. Čovjek živi u zajedništvu i onkraj grobne granice, jer jedni za druge nosimo križ, patimo, pomažemo. Tako se promiče jedinstvo Crkve. U času smrti čovjeka prožima vatra Kristove prisutnosti, a upravo je čistilište najveći znak Božjega milosrđa, kazao je okupljenim svećenicima o. Steiner.

Nakon izlaganja uslijedio je drugi dio duhovne obnove, slavlje sakramenta pomirenja i euharistijsko klanjanje.

Na katoličkom groblju u Srijemskoj Mitrovici postavljen novi križ

Na blagdan Svih svetih srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina** blagoslovio je novi križ na katoličkom groblju u Srijemskoj Mitrovici. Blagoslov je uslijedio nakon euharistijskog slavlja koje je na groblju predvodio biskup u zajedništvu s mitrovačkim župnikom **Markom Gregićem**.

»Nakon više desetljeća obnovljen je grobljanski križ koji je stoljećima bio na ovom mjestu. Označavao je vjeru preminulih, vjeru živih i vjeru nas koji putujemo prema vječnoj domovini. Zahvaljujem svima koji su pomogli u obnovi i vraćanju križa na svoje mjesto. Pred nama je puno aktivnosti na uljepšavanju i uređenju katoličkog groblja u Srijemskoj Mitrovici kako bi ono dobilo pravo

Obljetnica ređenja biskupa Fazekasa

Prošlo je godinu otkako je biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** zaređen za biskupa, točnije bit će 11. studenoga kada će prvu obljetnicu obilježiti svetom misom zahvalnicom u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske u 18 sati.

Vjeronaučna olimpijada

Sutra, 9. studenoga, bit će održana Vjeronaučna olimpijada, koja će okupiti više od stotinu natjecatelja – vjeroučenika viših razreda raznih župa Subotičke biskupije, te oko 300 navijača. Olimpijada će biti održana na mađarskom i hrvatskom jeziku, i to u Totovom Selu. Ovom pastoralnom događaju nazočit će i biskup Subotičke biskupije **Franjo Fazekas** i time dati podršku vjeroučiteljima i djeci.

U susret blagdanima

8. studenoga – Gracije Kotorski
9. studenoga – Posveta lateranske bazilike
10. studenoga – Leon Veliki
11. studenoga – Martin biskup
14. studenoga – Nikola Tavelić
16. studenoga – Margareta Škotska
19. studenoga – Elizabeta Ugarska

lice naše zajednice u Srijemskoj Mitrovici i u cijeloj Srijemskoj biskupiji. Zahvaljujem gradskom komunalnom poduzeću koje je uredilo i očistilo groblje. Groblje je slika i lice prvenstveno katoličke zajednice koja živi ovdje. Vjerujem da će iz godine u godinu biti snažnijih iskoraka i vidljivijih pomaka ne samo u obnovi groblja, nego i katedralne crkve u Srijemskoj Mitrovici te drugih župnih crkava diljem biskupije«, istaknuo je biskup Svalina.

Novi križ od bijelog mramora izradio je **Jozo Lujanac**, župljanin iz Srijemske Mitrovice. Radio je granit i mramor na križu te kompletnu restauraciju podnožja kapelice.

S. D.

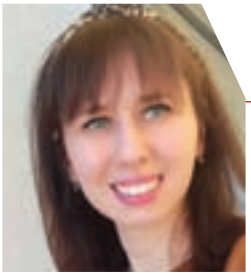

Jesmo li kao pismoznanci?

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Svatko u svom okruženju teži za nekom čašću, za isticanjem u odnosu na druge. Često se uspoređujemo s onima oko sebe te ako više posjedujemo, osjećamo se moćnije i važnije. To su sve situacije koje nas mogu učiniti lošima u kršćanskom smislu jer mogu kod nas izazvati oholost, pohlepu i sve ono što uz to dolazi. Zato sve što Isus u Evanđelju govori o pismoznancima i farizejima i za nas bi trebala biti opomena, poticaj na sagledavanje vlastitog ponašanja i odnosa prema bližnjima. Zato ovonedjeljno Evanđelje, koliko god da se čini udaljeno od našeg vremena, našeg načina života i društvenih normi ipak nam je blisko i itekako opominje (usp. Mk 12,38-44).

Vjerski propisi

Farizeji i pismoznanci postali su za nas simbol licemjerja. Uživali su u dobrom glasu i u počastima jer su za Židove bili najviši slojevi društva, a sve zbog toga što su poznavali Pisma. Bili su tumači Biblije te su prema onome što u njoj piše bili apsolutno konzervativni. A Isus ipak opominje kršćane da ne budu poput njih. To je zato jer je njihov odnos prema Bibliji bio legalistički te se oni zapravo nisu ponašali kako bi trebali oni koji poznaju i drugima tumače Pisma. Oni vole samo vanjsko obdržavanje propisa koje im donosi slavu i počasti u narodu, čime hrane svoju oholost i uznositost. Osim toga, vole materijalne dobitke koje mogu steći upravo tim izvanjskim obdržavanjima propisa, što hrani njihovu pohlepu i vuče ih dublje u grijeh. Isus ih upozorava na osudu, jer njihovo znanje i položaj u društvu nosi veliku odgovornost pa razmjerno tome ide i kazna za neispunjenu zadaću.

Ni mi danas često nismo bolji. Vjerski smo poučeni, izvanjski obdržavamo vjerske propise, a gdje nam je srce? Je li uz Boga, je li uz bližnjega? I naše su župne zajednice pune onih koji se smatraju boljima jer imaju u crkvi svoje mjesto, budući da su stalno tu, koji očekuju zasluge zbog svoga doprinosa župnoj zajednici, koji se smatraju dobrim vjernicima jer su im bliske razne vrste pobožnosti… Ako sva naša pobožnost hrani našu oholost i navodi nas na uspoređivanje s drugima, onda nismo odmakli od ponašanja farizeja i pismoznanaca. Ništa što izvana činimo nije važno, nego ono što nosimo u srcu. Forma nije Bogu potrebna, osjećaj da smo pobožniji i bolji vjernici od drugih samo je nešto što nas od Boga udaljava i čini zapravo lošim vjernikom bez obzira na sve. Ono što smo primili od predaka i sve ono što smo naučili i stekli tijekom našeg životnog duhovnog odgoja je to što nas treba činiti iskrenim i poniznim širiteljima Evanđelja, a ne oholim nazovi vjernicima praznog srca. I dok o ovome razmišljamo, nikako ne smijemo tražiti druge članove zajednice koji se tako ponašaju, već sebe mijenjati i truditi se oko svoga svjedočenja.

Što i kako dajemo?

Isus ove nedjelje spominje i primjer udovice koja u hramsku riznicu ubacuje malo novca, ali je to sve što je ona imala. On primjećuje da bogataši daju mnogo, ali udovica je dala više od njih. Jer, njihov je dar ono što su odvojili za prilog od onog što im je preteklo, a ono što je ona dala je istinska žrtva. Ona daje sve što ima. Tako nas Isus želi poučiti da veličina materijalnog nije kod Boga vrijedna kao kod čovjeka. Vrijedno je ono što je u srcu. On vrjednuje našu žrtvu, našu ljubav, ne toliko što smo dali, nego što nam je ostalo, i ne kad je samo novac u pitanju, nego svaki drugi dar koji dajemo: vrijeme, ljubav, podršku, znanje… i sve što možemo pružiti bližnjemu, zajednici te njemu samom.

Gibarački vinogradari

Stari načini proizvodnje vina

Bralo se pažljivo i kupila bi se svaka bobica. Odvajalo se lijepo grožđe koje se pažljivo čuvalo, uglavnom na tavanu, sve do Božića. Ostalo grožđe se sipalo u drvene bačve na zaprežnim kolima i vozilo kući

Stari načini proizvodnje vina davno su zamrli, a zamijenila ih je moderna tehnologija koja podrazumijeva lakšu i učinkovitiju proizvodnju. No, nekadašnje berbe grožđa i ručna proizvodnja vina imali su posebnu čar, o čemu svjedoči **Pavle Žebić**, rodom iz Gibarca, koji danas živi u Hrvatskoj. Na svom imanju i danas uzgaja vinovu lozu i razno voće, baš kao što je činio u Gibarcu, što je naučio od svojih predaka.

Vinogradi na visoravni Fruške gore

Skoro svako domaćinstvo u Gibarcu imalo je svoj vinograd. Uglavnom su to bile manje parcele u Gibaračkoj planini, na blagoj visoravni Fruške gore nadomak sela. Uzgoj vinograda nije bio lak posao i zahtijevao je dosta vremena, truda i znanja. No, vinogradarima iz Gibarca to nije bio problem jer su svoj posao radili s velikom ljubavlju.

»S ponosom čuvam uspomene na te dane i rado ih se prisjećam i dijelim s mnogima. Vinogradarstvo je uvijek bilo težak posao, ali kada se radi s ljubavlju, kao što smo mi radili, i kada konačno vidite plodove svog rada, zadovoljstvo je nemjerljivo. Stari način uzgoja vinove loze i proizvodnje vina zahtijevao je trud i rad, ali rezultat je bio dobar i dao nam motiv za još veći rad«, kaže Pavle Žebić i dodaje: »Priprema tla za sadnju zahtijevala je dosta truda. Naime, zemlju je trebalo kopati (prevrtati), na dubinu od 40 do 60 cm, a to se radilo ručno, ašovima i motikama. Kopao se sloj po sloj, obično tri ašova dubine. To je težak posao i radio se uz pomoć mobe. Dolazili su rođaci, susjedi i prijatelji da pomognu. Kalemovi su se sadili u iskopanu zemlju u jesen ili proljeće u razmaku oko jedan metar ili malo šire, a između kalema na razmak od oko 80 cm. Sadnice i kalemove kupovali smo od kalemara koji su dolazili u naša sela i nudili ih. Uz svaki kalem nabijao se kolac uz koji su kasnije pričvršćeni istjerali lastari. Od sorti bile su najčešće *mađaruša*, *prokupac rizling*, *plemenka*, *patogizer*, *kozje sise* i poneka *mirisavka*. Kasnije su došle novije sorte: *muskat hamburg*, *afus*, *graševina* i druge. Kada se vinograd formirao i počeo rađati, prvi posao bio je odgrtanje vinograda. Naime, u jesen se vinograd zagrtao (nabacivala se zemlja na donja okca da ne smrzne) jer su se tada temperature često spuštale i ispod minus 25 stupnjeva i to je veliki rizik za smrzavanje. Poslije odgrtanja slijedilo bi orezivanje, rezanje vinograda. Svaki trs imao je od 4 do 7 lastera. Orezuje se tako da se niži lastari režu na dva okca, a ostali na tri do četiri, ovisno od sorte. To se obavljalo obično u travnju, kada nestane jutarnjih mrazeva. Nakon rezidbe učvršćivali su se postojeći kolci, a dotrajali bi se mijenjali. Nakon što vinograd počne rasti, pa sve do berbe, okopa se trava i vinova loza se špirca protiv bolesti. Od sredstava za zaštitu koristio se plavi kamen (očnjak) i vapno. Pravila bi se *bordovska juha* i dodavao sumpor. Vinograd bi se uglavnom špricao poslije svake kiše ako je toplo vrijeme. Prije špricanja loze su se vezivale za kolce, obično rafijom. Iste su se kratile (zalamale) i kidali bi se zaperci«, sjeća se sugovornik.

Rodbina, prijatelji i susjedi u berbi

Berba grožđa bila je veliki i zahtjevan posao. Bio je to događaj za okupljanje rodbine, prijatelja i susjeda. Bralo se pažljivo i kupila bi se svaka bobica. Odvajalo se lijepo grožđe koje se pažljivo čuvalo, uglavnom na tavanu, sve do Božića. Ostalo grožđe se sipalo u drvene bačve na zaprežnim kolima. Kada se kace napune ili kada se berba završi, grožđe se vozi kući na preradu.

»Prije berbe svaki je domaćin pripremao bačve i kace. Kace su bile otvorene i velike bačve od 15 do 30 akova i držale su se u posebnoj prostoriji, ‘kačari’. U kace se postavljala pipa, a s unutarnje strane stavljali su se dijelovi od

metle korovače, granje, što je moglo poslužiti kao svojevrsni filter da pri istakanju mošta ne ispadaju bobice ili druge nečistoće. Bačve su se pažljivo prale i vodilo se računa da dobro zabreknu, da ne bi curilo vino. Dovezeno grožđe istovarilo bi se u kace i to tako što se na nju stavi muljača koja je drobila grozdove i bobice da iz njih iscuri što više soka. Tko nije imao muljaču pustio bi djecu ili mlade osobe

da gaze grožđe u kaci«, kaže naš sugovornik te navodi da su se u Gibarcu najviše proizvodila bijela vina.

»U proizvodnji bijelih vina sok (mošt ili slatko vino) se istakao odmah iz kace jer je grožđe bilo miješano: bijelo, crno, roze i zbog dužeg stajanja vino bi poprimilo drugačiju boju. Istakalo se u pripremljene bačve koje se nisu punile do vrha, već se ostavljao prostor budući da vino za vrijeme vrenja pjeni i može doći do njegovog izlijevanja. Umjesto 'vranja' (čepa), na bačve su se stavljali vreonici u koje se sipala voda, kako bi plinovi (ugljični monoksid) mogli izlaziti a da zrak ne može dospjeti u bačvu. Samo vrenje traje oko tri tjedna. Kada se uklanjaju vreonici, u bačve se sipaju skoro do vrha. Poslije vrenja dobije se 'rampoš'. Neki vinogradari takvo su mlado vino skidali s glegera (što je bilo dobro), a neki su ga ostavljali sve do prvog pretakanja. Pretakanje vina obavljalo bi se u zimu ili na kraju zime, i to tako što bi se zapalila jedna ili više sumpor traka u bačvu u koje se vino pretače. Preko toga bi se sipalo vino. To je bilo sumporiranje vina radi zaštite od bolesti. Kasnije se vino pretakalo po potrebi na isti način. Treba napomenuti da se u mošt nije dodavao šećer radi podizanja sladora, a kako su sorte bile s nižim sadržajem šećera, takva vina su bila od 7 do 10 maligana. Međutim, kada se sok izlijevao iz kace, ostatak komine se stavljao u presu i još se dodatno cijedilo. Većina to nije radila, već je na kom sipala vodu i dobro su potamnili kako bi kom bio u vodi i poslije fermentacije. Od toga se pekla rakija komovica«, kaže na koncu Žebić i dodaje da se i danas trudi da u uzgoju vina i voća primjenjuje stare metode.

Tako su to radili stari Gibarčani, a kasnije je došao suvremeni uzgoj i moderna tehnologija uz koju je proizvodnja vina danas efikasnija i lakša. No, kako na kraju razgovora navodi naš sugovornik, nema više te draži kao nekad kada se sve radilo ručno uz pomoć brojnih ljudi kojima je to bila prilika i za druženje.

S. D.

Dani hrvatske kulture 2024.

Klapa "CERTISA"
Đakovo

STD"Pajo Kolarić"
Osijek

Gradska kuća Sombor
Trg sv. Trojstva
Petak,15.11.2024. sa početkom u 19 sati

HRVATSKA RIJEČ

Urbani Šokci

ZVUCI DALMACIJE U SUBOTIČKOJ SINAGOGI

Prihod od prodanih ulaznica ide u humanitarne akcije Fondacije „Cro-Fond“

Klapa More

ČETVRTAK
21. XI. 2024.
19 sati

gost:
Ansambl „Hajo“

Promotivna cijena ulaznice:
500 dinara

Ulaznice možete nabaviti na porti Hrvatskog doma – Matice (Preradovićeva 11) radnim danima od 10 do 15 sati; više informacija na +381 60 65 90 022

pokrovitelji: Grad Subotica

medijski pokrovitelj:

“Da nam pak dojde to vreme”

Koncert Dječjeg folklornog ansambla

HKC “Bunjevačko kolo”

17. i 18. 11. 2024.

20 sati

Velika dvorana HKC “Bunjevačko kolo”

Preradovićeva 4, Subotica

Cijena ulaznice: 400 dinara

Online susret učenika III. Osnovne škole Čakovec i OŠ *Matko Vuković* Subotica

Nastavljena višegodišnja suradnja i druženje

Učenici 6./3 razreda OŠ *Matko Vuković* iz Subotice i III. Osnovne škole Čakovec iz istoimenog grada u Hrvatskoj održali su prošlog tjedna online

susret. Tako je nastavljena višegodišnja uspješna suradnja i druženje ove dvije osnovne škole koje nije prestajalo ni tijekom pandemije. Svake godine učenici se najprije susreću virtualno, online, pa se nakon toga organizira i uživo druženje u Subotici i Čakovcu. Tako je prošloga tjedna započet novi niz druženja za ovu školsku godinu. Tijekom susreta učenici čakovečke škole predstavili su svojim vršnjacima u Subotici bogatu povijest knjižnice obitelji **Zrinski** u Čakovcu i njihove tiskaru u Nedelišću.

Učenice **Elena Barić** i **Tena Horvat** naglasile su važnost knjižnica kao svjetionika znanja i kulture. Istaknule su da knjižnice nisu samo zbirke knjiga, već simboli obrazovanja, kulture i povijesti Međimurja. Posebno su se osvrnule na značaj tiskarstva, spomenuvši četvrtu tiskaru u Hrvatskoj, onu u Nedelišću, koja je imala ključnu ulogu u očuvanju hrvatskog nacionalnog identiteta u Međimurju. Napomenule su da pisana riječ omogućuje prijenos znanja i ideja s generacije na generaciju, osiguravajući kontinuitet kulturne baštine svakog naroda.

Ovaj susret bio je prilika za učenike da prodube svoje znanje o povijesti i kulturnoj baštini te da razmijene iskustva i ideje sa svojim vršnjacima.

Naredni susret organiziraju učenici iz Subotice.

B. I.

ZOVEM SE: **Petar Drobac**

IDEM U ŠKOLU: OŠ *Matko Vuković*, Subotica – 4. razred

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: nogomet FK *Arena*

VOLIM: igrati nogomet

NE VOLIM: svađu

U SLOBODNO VRIJEME: igram se s prijateljima

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: nogometaš

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwingsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m^2 + 35m^2, idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdrastveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m2, uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m^2
Tel: 063/738-97-85

Prodajem kuću u Mišićevu – stambeni dio 130 m2, plac 2800 m2, u ekonomskom dijelu ima štala, svinjac i krupara, čardak, kokošarnik, dvije garaže. Informacije na telefon: 064/3007614.

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m2 u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjavice i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Dana 5. 11. 2024. donijeto je rješenje pod brojem IV-08/I-501-123/2024, kojim se utvrđuje da nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš projekta: »Kanalizacijska mreža otpadnih voda naselja Žednik i Novi Žednik«, na katastarskim parcelama br. 2937, 6664/2, 2842/5, 2841, 2881/2, 2901, 2920, 6664/1, 6648, 6651, 2651, 2734/3, 2734/11, 2734/20, 2734/23, 2712/12, 2713/9, 2710/1, 2541, 2654, 2653/1, 2652, 2566, 2708, 2467, 2414, 2360, 6663, 2472, 2493, 2517/25, 2516/60, 2516/34, 2516/8, 2516/35, 2516/9, 2516/87, 2516/86, 2357, 2621, 345, 6654/3, 6646, 6645/4, 4324, 6653/1, 6653/2, 6666/1, 6666/2, 6652/3, 6652/4, 3537, 4009/4, 4008, 4014/2, 4003, 6683, 4036/2, 4035/13, 4035/7, 4034/17, 4035/32, 6679/5, 4046/6, 4045/17, 4045/15, 6681, 4214, 4215/2, 6684, 6682, 4041, 4045/48, 4040, 4249/1, 4265, 6680/2, 4037/2, 4035/60, 4035/29, 4035/10, 4035/4, 4035/22, 4121, 4099, 6631/1, 6712/1, 6659/4, 4413/1, 4374, 3670, 3539/1, 3540, 3558, 3592, 3744, 6667, 3710, 3370, 3369, 2115/1, 3454, 3487, 3505, 6658, 6685, 4471, 4444/3, 4532, 4560, 4558/1, 4558/2, 4558/3, 4555/9, 4552/9, 4551/5, 4546/14, 4546/20, 4546/8, 4545/5, 4544/5 i 6657 K. O. Žednik, Subotica, podnositelja zahtjeva Gradske uprave Grada Subotice, Trg slobode br. 1, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 12. 11. 2024.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.
Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.
Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.
Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:
– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*
Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta.
Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Nećete vjerovati što mi se dogodilo

Klasičan bijeg

Jako volim raditi s djecom i često, kada postanem svjesna da se s mnogim stvarima u našem obrazovnom sustavu ne slažem i da me neće uspjeti dugo zadržati na svojoj strani, budem tužna unaprijed zbog tog rastanka. Zapravo, uvijek ću raditi s njima, na ovaj ili onaj način, ali svakako će mi nedostajati ovi intenziteti. No, to što volim raditi s djecom ne znači da se u odnosima s odraslima volim igrati na razinama dječjih odnosa. Imam nekoliko odnosa u svom okruženju u kojima se odrasli ponašaju kao djeca koja imaju neku zlodušu i iznose svoje probleme na taj način. To mi je toliko neprimjereno i nesimpatično da sam nekada previše tužna, nekada previše zgrožena i uglavnom stresirana, da poželim zauvijek pobjeći iz takvog odnosa. No, iz nekih ne mogu odmah kad bih željela, pa ih postavljam tako da iz njih naučim kako ipak neke stvari, izgovorene riječi i postupke treba pustiti da uđu na jedno uho, a izađu na drugo. I dok to učim, ipak pokušavam pobjeći na dan ili dva. Tako sam nedavno pobjegla na planinu i nećete vjerovati što mi se dogodilo.

Uvijek sam željela iskoristiti tu marketinšku foru s »nećete vjerovati što se dogodilo«, ali nisam imala prigodu. Ni sada nije prilika jer se ništa tako veliko nije dogodilo, osim što sam udisala fantastični planinski zrak, šetala po dnevnoj sobi medvjeda i vidjela najljepšu jesen koja se ovih dana mogla vidjeti u prirodi.

Manganik kao izbor

Da budem iskrena, Manganik mi se dosad nije uspio staviti na popis željenih destinacija. U moj raspored i program upao je sasvim slučajno. Pozvao nas je jedan prijatelj i kako za taj vikend nismo imali ništa planirano, ja sam odgovorila potvrdno bez da sam razmislila gdje je, koliko je dalek put, gdje ćemo spavati, kako ćemo stići. Ništa nije bilo važno osim što nas je put zvao.

Manganik je planina u Crnoj Gori, smještena u središnjem dijelu zemlje, oko 30 km istočno od Nikšića, prema kanjonu Morače. Čitavo područje je razvedeno, s brojnim vrhovima koji su uglavnom povezani prijevojima i sedlima, a ponekad i odsječenim, gotovo nepristupačnim stijenama. Najviši vrh Maganika je Međeđi vrh, a uz njega, vrlo omiljen među planinarima, je i Trešteni vrh. Mi smo dobili informaciju da je upravo ovaj drugi vrh mnogo interesantniji i on je uvršten u naš prvi izbor. Kada za planinarenje odaberete jesen, vrlo vjerojatno više od jednog vrha nećete postići. Tako je bar bilo nama.

Spomenuti medvjed

To da želim sresti medvjeda, već je poznata stvar. Kao što je poznato da mi to ne polazi baš za rukom. Kada smo dogovarali noćenje u planinarskom domu na Maganiku, saznali smo da redovnim automobilom, kakve vozi velika većina ljudi, pa i mi, nećemo moći doći do samog doma, te da ćemo dionicu od posljednjih šest kilometara prijeći pješice ili za nju unajmiti neko terensko vozilo. Kako smo u prirodu stigli da bismo bili aktivni, vrlo lako smo izabrali opciju pješačenja. Otežavajuće okolnosti u cijelom našem izboru bile su te što smo do početka preostale dionice stigli pola sata prije ponoći i što smo za pješačenje bili natovareni stvarima potrebnim za jelo i spavanje u domu. E, da: uz sav tovar dobili smo i informaciju kako ćemo ići stazom kojom idu i medvjedi, te da postoji mogućnost susreta. Prvi čovjek s kojim sam se čula telefonom bio je odlučan u ideji da me odgovori od pješačenja, dok je drugi čovjek nekako dao sve od sebe da me uvjeri kako je priroda tu divlja, ali i privržena čovjeku, i kako nema razloga da nas medvjed napadne. Kako je rekao, samo malo glasnije pričajte i nema razloga da vam medvjed izađe na put.

E sada, sjetimo se one moje želje da susretnem medvjeda. Reći ću vam samo da kada smo rančeve stavili na leđa, parkirali automobil i ugasili svjetla, zakoračili nekoliko koraka na našu stazu i upalili mrkli mrak; moja želja za susretom s medvjedom dobila je modifikaciju i tada sam pomislila da možda ne bi bilo loše da bude dan kada sretnem medvjeda.

Jesam li ga srela i što je to što nećete moći vjerovati da mi se dogodilo, ipak ostavljam za naredni broj.

Gorana Koporan

Sve zanimljivija 1. HNL

Prvi poraz *Hajduka*

Nogometaši *Varaždina* nanijeli su u nedjelju prvi poraz *Hajduku* (1:0), a zanimljivo je istaknuti kako je susret odlučio dalekometni pogodak nekadašnjeg *hajdukovog diteta* **Michele Šege**. Tako su, gostujućim kiksom vodećih *bilih*, prvi pratitelji *Rijeka* i *Dinamo* smanjili bodovni zaostatak na 3, odnosna 4 boda.

Varaždinski kiks *Hajduka*

Gennaro Gattuso je u »baroknom gradu« bio na korak od obaranja **Katalinićevog** rekorda od 12 uzastopnih prvenstvenih susreta bez poraza, ali su ga negostoljubivi domaćini osujetili u ovom potencijalnom rekordu. *Hajduk* je bio vrlo neprepoznatljiv protiv *Varaždina*, potpuno bezidejan i bez prave šanse koja bi mu

Foto: HINA/Marko Jurinec

mogla donijeti pogodak i očekivanu pobjedu. Na koncu, kako to često u sportu biva, »odbačeni sin« Šego je pri kraju prvoga dijela poslao jedan neobranjiv projektil u mrežu kapetana **Kalinića** i Splićani su se doma vratili praznih ruku. Ipak, bodovna razlika je još uvijek značajna i nema mjesta jadikovkama i dramatiziranju zbog prvog minusa. Slijedi *Istra*, a potom dva velika i značajna ispita protiv *Osijeka* i *Dinama*.

Sigurni *Dinamo*

Nakon šokantnog domaćeg poraza od *Osijeka* (2:4) momčad *Dinama* se brzo povratila sigurnom pobjedom na gostovanju u Šibeniku (4:0). **Nenad Bjelica** je potpuno osvježio sastav s nekoliko svježih zamjena,

Foto: HINA/ Mario STRMOTIĆ

razmišljajući pritom o *Slovanu* i LP gostovanju u Bratislavi. Objektivno, *Šibenik* nije dorastao momčadi koja ima 4 boda u Ligi prvaka, što se od starta odmah vidjelo. Ostalo je bilo samo stvar rutinirane realizacije na Šubićevcu.

Rijeka jedina neporažena

Drugoplasirani sastav tekućeg prvenstva 1. HNL momčad *Rijeke* pobjednički se vratila s gostovanja u Puli (1:0) na tzv. Učka derbiju i poslije poraza *Hajduka* ostala jedina neporažena u dosadašnjih 12 kola. Susret je odlučio odličan slobodnjak **Tonija Fruka**, a prema viđenom rezultat je mogao biti i drugačiji. Riječani su zadovoljni jer su konačno prekinuli negativni niz od četiri susreta bez pobjede, a smanjili su i bodovni zaostatak prema vodećem splitskom sastavu.

Prvenstvo sve zanimljivije

Porazom *Hajduka* još je jedino *Rijeka* ostala neporažena, a prema viđenom u dosadašnjem dijelu elitni ligaški nogomet u Hrvatskoj je zanimljiv i krajnje rezultatski neizvjestan. *Osijek* se nizom pobjeda konačno priključio vodećem triju, gdje svakako i pripada kao član »velike četvorke«, a kvaliteta najboljih hrvatskih klubova već itekako dolazi do izražaja. No, niti jedan domaći teren nije lagano mjesto za osvajanje unaprijed upisanih bodova, što je najbolje upravo potvrdio *Varaždin*. Do kraja jesenskog dijela očekuje nas još mnogo zanimljivih duela, ponajprije derbija u kojima će se mnogo odlučivati u pogledu plasmana na tablici.

D. P.

Temeljem članka 63. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21 i 62/23) i članka 89. Pravilnika o sadržini, načinu i postupku izrade dokumenata Prostornog i urbanističkog planiranja (*Službeni glasnik RS*, broj 32/2019), Tajništvo za građevinarstvo obavještava zainteresirane građane da će biti održana:

JAVNA PREZENTACIJA URBANISTIČKOG PROJEKTA

Urbanističko-arhitektonske razrade lokacije za izgradnju višeporodičnog stambenog objekta katnosti Po+P+6 na k. p. br. 8431, 8432, 8433 i 11681/11 K. O. Donji grad u Subotici

(naručitelj projekta – MD Inženjering SU, d.o.o. Subotica)

Zainteresirane pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid i dobiti informacije o urbanističkom projektu od 15. do 21. studenoga 2024. godine, svakog radnog dana od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204.

Urbanistički projekt može se pogledati i na službenoj internetskoj stranici Grada Subotica *www.subotica.ls.gov.rs* u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Stručni obrađivač predmetnog urbanističkog projekta je Javno poduzeće za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje, Subotica.

Primjedbe i sugestije na planirana rješenja tijekom javnog uvida mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8 ili 9), od 15. do 21. studenoga 2024. godine.

Osoba ovlaštena za davanje potrebnih obavijesti o javnoj prezentaciji je Katarina Buljovčić.

Sve primjedbe prispjele u zakonskom roku bit će dostavljene Komisiji za planove.

TENIS

Braća Sabanov na ATP Beogradu

Ovoga tjedna se u glavnom gradu Srbije ponovno igra ATP turnir Beograd Open, a na njemu će u igri parova nastupiti **Ivan** i **Matej Sabanov**. Nekadašnji osvajači ovoga turnira (2021.) imat će ponovno priliku zaigrati na velikoj sceni i pokazati svoj igrački talent i kvalitetu.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA JE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA OKOLIŠ

Za projekt »Dogradnja (proizvodni objekti – hale I, J, K) i dislociranje postojeće kompresorske stanice«, na katastarskoj parceli br. 37030 K. O. Donji grad, Subotica (46.06209°, 19.68907°) nositelja projekta »TATRAVAGONKA BRATSTVO« DOO, Bikovački put 2, Subotica.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja.

Uvid u rješenje može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode br. 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

POGLED S TRIBINA

Debitanti

Sedam kola ABA lige je za nama. Očekivano, dva euroligaša *Partizan* i *Crvena zvezda* su u samom vrhu uz uvijek jaku *Budućnost*, ali malo tko je vjerovao kako će uz njih biti i dva debitanta. *Dubai* i *Spartak Office Shoes*. Dvije momčadi koje su, zahvaljujući dogovorenom proširenju regionalne košarkaške lige s 14 na 16 članova, od ove sezone dio elitnog košarkaškog karavana s ovih prostora. *Dubai* gura odlično i ima šest pobjeda i samo jedan poraz što samo potvrđuje odluku rukovodstva lige da želi ojačati konkurenciju. S druge strane, otvoreno mjesto za još jednog sudionika iz Srbije odlično je iskoristila momčad *Spartak OS* iz Subotice koja je nakon odličnih igara u ABA 2 nastavila istim ritmom i u mnogo jačem društvu. Nakon dva startna poraza, protiv *Studentskog centra* i *Partizana*, momčad **Vladimira Jovanovića** je protiv *Krke* upisala povijesnu pobjedu i nakon toga nastavila igrati više nego solidnu košarku. Uslijedile su same pobjede uz samo jedan minimalni poraz (koš razlike) na gostovanju kod također debitantskog *Dubaia*. I *Spartak* poslije sedam kola zauzima fantastično 5. mjesto na tablici ABA lige sa skorom 4 pobjede i 3 poraza. Ispod »rookie« Subotičana su mnoge renomirane momčadi poput *Megae*, FMP-a, *Splita*, *Zadra*, *Cibone*, *Cedevite*... A baš je posljednji susret i gostovanje *Spartak OS* u Splitu pokazao kako će Subotičani biti vrlo nezgodan protivnik svima, jer su u izravnom duelu protiv, do tog trenutka, po bodovima izjednačene momčadi (*Split* ima čak i pobjedu protiv euroligaša *Crvene zvezde*) uvjerljivo slavili s velikih 91:71. Nakon 4. studenoga svi naredni protivnici ekipe iz Dudove šume morat će se itekako pripaziti od svoga novoga ligaškog člana.

D. P.

Umotvorine

* Ništa ne obmanjuje poput očite činjenice.

* Ishitren sud prvi je korak do njegova opoziva.

* Najveće pravo često je najveća nepravda.

Vicevi, šale...

– Jesi li se oženio?
– Nisam, samo tako izmučeno izgledam...

Ja kad se hoću zdravo hraniti, prelijem čvarke maslinovim uljem.

– Što radiš?
– Jedem puding.
– Od čokolade?
– Ne, od muke.

Aforizmi

* I žedan ću prijeći preko vode samo ako će mi prijeko biti bolje pa i bez vode.

* Nije lako zaplivati u mutnu vodu, možeš naletjeti na živo blato i brzo propasti.

* Nekada se šuškalo i šaptalo, sad se može pričati samo ako se to nekom sviđa.

Aforizmi Stjepana Volarića

Vremeplov – iz naše arhive

***Holywin*, 2014.**

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Đedin kermec

Na Martinje je kermec kod nas u Poganu. Taj dan sa svi stran dolazu gosti zvati i nezvati. Onda se pije najbolje vino, najljepše pjesme pjevu, nitko ne išće svatko nudi, valjda i dijete u bešiki zna da je kermec. U Poganu taj dan samo se čuje:

– Neka bježat od moje kuće!

Tukare su mladi, stari, bogati, siromaki, đeca i ljudi – svatko živ. Ako netko oće doma već ga sustavljaju, šalu se:

– Neka ić med te divljace! Doma su ostali diviji – pitomi su došli na kermec.

Drugi kažu:

– Probaj samo glavu promolit iz moje kuće – pucam!

A gosti:

– Kad je tako bježat da trebaš, onda radije ostajemo dok se kôrice domaćice ne izgrbavi.

Pogančani bi skinuli i zvijezde, zemlju nakečili, dali potlanji kru' samo da gostima ne bi šta bilo na žo. Tako svatko, a bio bogat đeda što nije mogo gosta da gleđe. Na Martinje on se ne smije pokazat ni na dvoru. Sjedi doma, ako mu s druma sniđe gost, on se već tuži:

– Taki sam nevaljal ko da ću sad otić svetom Peri.

Jednoć na Martinje pada kiša – nebo ko da je kabel. Đeda već se obradovo – nećeju doć gosti – kad evo pobratića, došo iz Salante. U Salanti njekada bio drum, a kod nas blato u Poganu. Pobratić ljut na blato, pa kaže:

– U Salanti se more u zlatnima cipelama odat!

A đeda ko da iz puške pali:

– Koji te vrag onda nosi k meni?!

Ode pobratić ko da se zatrko čak iza morja, a đedi to i treba. Rano se đeda al raduje. Pobratić bio sam, a malo potli evo cijele dvi družine. Stigli pa već prepovedu da ne možu taj dan po kiši doma, ako samo Bog njekako čudo ne tvori. I tak je bilo dosta muke po blatu do Pogana.

– Đeda, nasjedićemo se!

A on:

– Morbit ja ću i umrt, tako ne morem kišu.

Kiša štrca cijeli dan. Došlo k večeri, jedan gost iziđe, pa se taki vrati:

– Ljudi, ne more se ić po kiši kući.

Sutradan ope malo prši, gosti ope ne možu kući. Đedi već ni duše ne bi bilo žo – da to išću – samo da već odu. Kad treći dan prošlo i podne, a đeda samo gleđe i gleđe. Ćo bi već i na koli nositi goste, a oni ko da su precepljeni za stolac. Sad on viđe, zno je već njovu pjesmu, pa ne čeka, sad će on van da vidi.

– Kako je? – gosti pitu.

A đeda ko vrlo lijepo:

– Znate, dragi gosti moji, svatko mora jednom otić, a sad je isto tako ko kad ste i došli.

Pričao Matej Emberović, Pogan, r. 1892. g.
Cvjetovi mećave, 1971.

Rič po rič Piše: Željko Šeremešić

Utecavanje

Sisvete. Groblje puno svita, cvita digod se okreneš, sviće i fenjeri goru, sve koda se svit utecava ko će bolje nakitit. Eto, ako i na groblju može bit lipo onda j sade lipo, lipo al mene i žalosno. Falu mi moja rodbina, pajtaši i komšije što su na nebo ošli. Sade kad s ovi moji sto i kusur godina gledim unatrag izgleđe koda su se svi utecavali ko će prija otić. Čeljadi mlogi od nji mlađi od mene a ošli. Študiram, da su se makar sam danaske mogli vratit tu na groblje, da razminjimo makar par riči. Naposlidku smo se svud izmoljili, zapaljili fenjer, oprostili se i došli kući. Ja i Marin sili ispod našeg ora, faš Jozinog vina natočili i študiramo. Potli groblja mi se uvik steška, svašta dođe u glavu, pa ću: »Jel Marne, šta ti misliš? Ti si natom trulom zapadu, tamo cigurno mož vidit i čut više neg kod nas. Oće l skoro kraj svita? Ku j to sve ošlo? Kadgod se utecavalo ko će više motika, ašova, špeditera, traktora i plugova napravit, imat. Utecavalo se da imaš bolje fabrike što pravu limuzine. Najbolje da su švapske, ‚mercedes' jel ‚opel'. Danaske ti sve to ošlo moj Marne u nikaku drugu stranu. Ta skoro da u mlogom ni ne liči. Ošlo k vragu kako b rekli. Svit se utecava ko će više većeg i boljeg oružja napravit, prodat, vašarit. Spominju se svakojaka oružja što čeljade ne može ni nasanjat. Kako dragi Bog i dopušće da se svit utom utecava. I sve iđe ko šećer. Vašaru i sirotinja i bogati. I kako to sade iđe, bogati i oni što možda i nisu bogati al ji se svi plašu najviše pravu to silno oružje. Što napravu prvo iđe za nje a što ostane potli iđe onima kojima oni oće. Bude tu da se izbira ko će vašarit a bude da vašaru i oni koje ni kera nema za šta ugrist. Bude da se vašarito dobije i za pešest i za deset godina. Za oružje se zaduži i zemlja, sve što vridi. Mlogi nikad i ne izađu iz duga. I na kraju svi znu, najbolje oružje nije ni za svakog. Oni praznog jel tankog buđelara ne možu mu ni primirisat. I sad kad misliš da j tu kraj vidiš da nije. Oružje j vrag, oko njeg se skoro uvik utecavu više ‚strana', više bandi kako bi mi rekli, kad više nji u istu tikvu dušu. Bude da i teško da se može vašarit ako nisi u njeve. I de sade ti kaži di tu utom utecavanju ima pravde da ne kažem vire? Kako se prazan, siromaški buđelar može utecavat sa punim?«. Marin će dalje: »Dida, vi bi mogli pridavat i u najveće škule, takog ko vi kukerem da tražiš teško mož nać. Gorje j neg neg što mislite. Svit se da zaludit kako god okrenete. Rat digod se okreneš, oružje se pravi, prodaje i vašari ko da j svit slip. E da b se zaboravilo na to, jel ko baš da se i neb vidlo izmisli se, svitu se ponudi svašta, utecavanje, sigre svakojake. Napravi se tako da oni što gledu utecavanje i sigre mislu da j i njima tako. Da su i oni tamo, da pobeđivu i da im fino. Da im ništa ne fali. Bude i sramotskog utecavanja i šta sve ni. I šta mislite ko tu puni buđelar? Ne morate dvaput pogađat, ta furtom je najbolje onima disu novci«. Oma mi došla jedna starovirska što sam ju malo izminjio: »Jest, kadgod su kazali da triba dat svitu kruva, sigara i utecavanja i ništa mu više ne tiba. Sve će zaboravit. Danaske bome skoro da kažu da i ne triba svitu kruva, dosta mu ponudit oružja, sigranja i utecavanja. Svit ko slip viruje da mu lipo, da mu ništa više ne triba«.

U NEKOLIKO SLIKA

***Holywin*, 2024.**

Keks »na mašinu« (za meso)

Nisu se nekada kupovali keksi u lijepim pakiranjima, sjajnih kutija i s brojnim dodacima. Ne zbog toga što se nije željelo, nego zbog toga što za to nije »doteklo« ili ga jednostavno nije niti bilo. Ali kome bi i palo na pamet ići kupiti neki keks kada bi iz mamine kuhinje mirisali najbolji i najukusniji keksi. Tih recepata vjerojatno ima puno, no mi smo izdvojili jedan koji vraća u djetinjstvo, ne samo mlađe generacije nego i one koji broje više od osam desetljeća života.

Ovi keksi, koji se prave uz pomoć stroja za mljevenje mesa i određenih dodataka koji doprinose i savšenom izgledu keksa, su sjajni hrskavi keksi koji dobro idu i uz čaj i mlijeko i sami za sebe. Ti dodaci su preteča današnjim spravama koje »stvaraju« savršene domaće kekse.

Ako vam nedostaju ti dodaci, pretražite tavane, podrume; pitajte mame i bake, možda ih imaju negdje sačuvane. No, ako ih i nemate, možete ih praviti i s današnjim pomagalima za izradu keksa, ali i ručno u raznim oblicima.

Također, ovom osnovnom receptu možete dodati i kakao, kokos, limunov sok... po želji i tako praviti razne okuse keksa, ali i ovako »obični« su odlični.

Sastojci:
1 kg oštrog brašna
300 g svinjske masti
300 g šećera
6 jaja
1 vanilin šećer
na vrh noža soda bikarbone

Priprema

Sve sastojke dobro sjediniti. Ako želite različite okuse, dobivenu smjesu podijelite na određene dijelove i formirajte *jupike* (loptice) ili bilo koji manji drugi oblik za lakše stavljanje tijesta u »mašinu«. S »mašine za meso« potrebno je ukloniti nož i rešetku te dodati potrebne dodatke koji se lako mogu mijenjati. Tek tada kada ste učvrstili »mašinu«, možete dodavati smjesu i tijesto će krenuti izlaziti. Dobivene kekse režete na veličinu, odnosno duljinu koju želite, slažete na tepsiju prethodno premazanu maščću i posutu brašnom (ili danas možete staviti papir za pečenje). Keksi se peku na 200 stupnjeva 10-15 minuta (u zavisnosti od pećnice) dok ne dobiju zlatnu – svijetlo smeđu boju. Ako volite da su hrskaviji, onda ostavite minutu-dvije dulje.

Dobiveni keksi u limenim dobozama ili bilo kakvim kutijama mogu stajati i mjesec dana ili dok ih vaši ukućani ne pronađu.

KuHaR tradicijskih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Pretplatite se! **Uz popust od 20%**

TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1300 dinara

☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**

☐ 6 mjeseci = 75 eura

☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____

Ulica i broj: _____

Mjesto i zemlja: _____

Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
VOJVODANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35325960160000218862
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povisiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

\+ Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT Astra Telekom 011 44 22 009

100.

ПРОСЛАВА 100. ГОДИШЊИЦЕ РОЂЕЊА
СВЕТСКИ ПОЗНАТИХ НАУЧНИКА, АКАДЕМИКА ХРВАТСКЕ АКАДЕМИЈЕ НАУКА И УМЕТНОСТИ У СВЕТОЗАРУ МИЛЕТИЋУ

PROSLAVA 100. OBLJETNICE ROĐENJA
SVJETSKI POZNATIH ZNANSTVENIKA, AKADEMIKA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U LEMEŠU

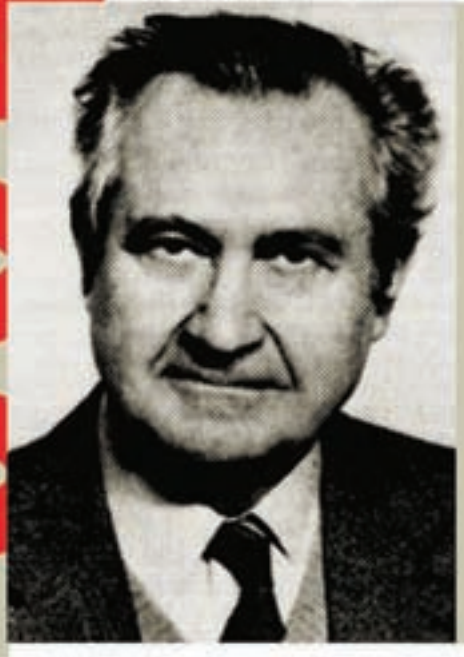

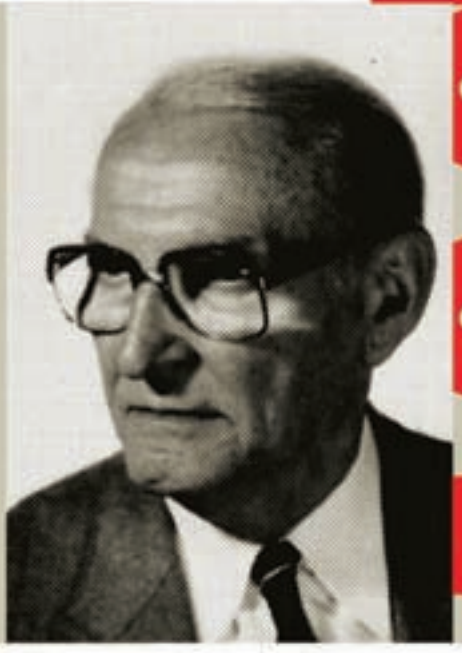

ГАЈА АЛАГА
GAJA ALAGA
(1924. – 1988.)
теоријски физичар
teorijski fizičar

МИРКО ВИДАКОВИЋ
MIRKO VIDAKOVIĆ
(1924. – 2002.)
шумарски генетичар
šumarski genetičar

PROGRAM

Lemeš, četvrtak, 14. 11. 2024. godine

16:00 – crkva Rođenja blažene Djevice Marije
- **sveta misa**

16:45 – OŠ „Bratstvo-jedinstvo"
- **otkrivanje spomen-ploče**
- **sadnja hrasta lužnjaka pokraj škole**

17:30 – Dom kulture
- **svečana akademija**

ORGANIZATORI:

Завод за културу војвођанских Хрвата / Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata
ХБКУД „Лемеш" / HBKUD „Lemeš"
ОШ „Братство-јединство" Светозар Милетић
Testvériség-egység általános iskola Nemesmilitics
OŠ „Bratstvo-jedinstvo" Lemeš

100.